

Г Л А С Н И К

**АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ ВОЈВОДИНЕ
ЧАСОПИС ЗА ПРАВНУ ТЕОРИЈУ И ПРАКСУ**

Година LXIV

Нови Сад, март 1992
Број 3

САДРЖАЈ

ЧЛАНЦИ И РАСПРАВЕ

Др Андрија Гамс	Подела права на приватно и јавно и утицај те поделе на својинске односе (II)
Мр Војин Мишић	Пресуда којом је оптужба прекорачена и којом није у потпуности решена
Др Милорад Живановић	Два негативна услова за компензацију
Мр Ранка Рачић	Покретање поступка за развод брака (I)

КРИТИКА ПРАВНЕ ПРАКСЕ

Мр Душан Николић	Порез на право дугорочног закупа непокретности

ПРИКАЗИ

Др Александар Маркићевић	Медитације над књигом Миливоја Стевановића: У Титовим фабрикама „издајника“

ПРАВНА ПРАКСА

Кривично право — Грађанско право

ПРЕГЛЕД НОВИХ ПРОПИСА

Службени гласник Републике Србије (30. I до 10. III 1992)

САОПШТЕЊА

Са седнице Управног одбора

Указом Председништва СФРЈ бр. 64 од 12. јула 1988,
поводом 60-годишњице излажења,
„ГЛАСНИК“ Адвокатске коморе Војводине
о д л и к о в а н
Орденом заслуга за народ са сребрним звездом

CONTENTS

ARTICLES AND DISCUSSIONS

- Andrija Gams, Ph. D.** Classification of law to private and public and its influence on ownership relations (II)
- Vojin Mišić, LL. M.** Judgement exceeding the accusation and judgement not completely resolving the case
- Milorad Živanović, Ph. D.** Two negative conditions for compensation arrangement
- Ranka Račić, LL. M.** Institution of divorce proceedings (I)

A CRITIQUE OF PRACTICE

- Dušan Nikolić, LL. M.** Tax on the right of long-term lease of immovables

REVIEWS

- Aleksandar Markičević, Ph. D.** Reflections over the book of Milivoje Stevanović: In Tito's facilities for fabrication of „traitors”

LAW PRACTICE

Criminal Law — Civil Law

REVIEW NEW LEGISLATION

Official Gazette of the Republic of Serbia
(From January 30, to March 10, 1992)

ANNOUNCEMENTS

From the meeting of the Board of Directors

АДВОКАТСКА КОМОРА ВОЈВОДИНЕ

Основана 1921. у Новом Саду

ГЛАСНИК
АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ ВОЈВОДИНЕ

Покренут 1. јуна 1928.

Главни и одговорни уредници

Др Коста Мајински (1928—1932), *др Никола Николић* (1933—1936), *др Василије Станковић* (1936), *др Славко М. Бирић* (1937), *Владимир К. Хаџи* (1937—1941), *Милорад Ботић* (1952—1972), *Сава Савић* (1973—1987)

Уређивачки одбор

МИРОСЛАВ ЗДЈЕЛАР

главни и одговорни уредник
адвокат у Новом Саду

Др Александар Маркићевић, адвокат у Новом Саду,
Миливој Милић, адвокат у Сремској Митровици, *Имре Варади*, адвокат у Зрењанину, *Александар Вргић*, адвокат у Новом Саду, *Марија Милорадов*, адвокат у Новом Саду, *мр Жељко Томић*, адвокат у Новом Саду

Технички уредник
Мирјана Јовановић

Адреса Уредништва

21000 Нови Сад, Змај Јовина 20/1. Телефон: 021/29-459

Рукописи се не враћају.

Г Л А С Н И К

АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ ВОЈВОДИНЕ

ЧАСОПИС ЗА ПРАВНУ ТЕОРИЈУ И ПРАКСУ

Година LXIV

Нови Сад, март 1992
Број 3

ЧЛАНЦИ И РАСПРАВЕ

Др Андрија Гамс

ПОДЕЛА ПРАВА НА ПРИВАТНО И ЈАВНО И УТИЦАЈ ТЕ ПОДЕЛЕ НА СВОЈИНСКЕ ОДНОСЕ (II)

5.

Подела на приватно и јавно, сасвим разумљиво, одражава се и прелама најпре на два основна суштаства друштва уопште и сваке друштвене структуре посебно, а та два основна суштаства су својина и власт.

О одражавању те поделе на власт већ смо нешто напоменули, а споменули смо и извештан одраз на својину. У овом одељку задржаћемо се, колико нам ограничен простор овога рада дозвољава, на својини, при чему нећемо моћи да избегнемо ни улогу власти јер, као што смо то у нашим другим радовима покушали доказати, нарочито у нашој књизи *Својина*, однос својине и власти, њихов међусобни утицај и међусобни преображај, претварање власти у својину и обрнуто, управо чини мотив, циљ и садржину основних друштвених токова.

У току дугогодишњих истраживања својине дошли смо до закључка, идући трагом Маркса а истовремено га темељно критикујући, да је својина првобитно економски појам, а тек супсидијарно правни односно нормативни појам пошто је својина постојала и у друштвима где још није било правних норми већ само друштвено-религиозних (што се обично, али нетачно, зове „обичајно право“). Економска суштина својине је присвајање материјалних предмета ради задовољења биолошких и културних потреба. Две основне манифестације присвајања су употреба или коришћење предмета својине и располагање тим предметима. Према томе употреба и располагање првенствено су такође економске активности и економски појмови, правни појмови постају тек када нормама регулишемо начин коришћења и располагања.

Даљи резултат тих истраживања је да све облике својине било историјске било актуелно постојеће можемо поделити у два прототипа: на колективну и приватну својину. Дубља анализа показује да је основна разлика између ова два прототипа у томе што је коришћење и располагање у колективној својини *везано*, а у приватној *слободно*. Наиме, колективна својина се јавља у органским друштвима у којима је индивидуа апсорбована и отуда потиче везаност коришћења и располагања у својини. Приватна својина се јавља у „отвореним” друштвима где је индивидуа слободна, а то је друштво робне привреде, а робна привреда је управо шира пројекција приватне својине у којој је слобода коришћења и располагања тј. конкуренција суштински елеменат. Из ове основне разлике потичу и остале разлике.

У систему *колективне својине* 1) производња је непосредно друштвена, не производи се за тржиште него за *непосредно* подмирење потреба чланова друштва; 2) стога се производња унапред одређује и усмерава што се у историјским друштвима вршило путем традиције, а у модерним друштвима колективне својине путем плана; 3) одређена је улога свих чланова заједнице у производњи и потрошњи према њиховом положају у широј или ужој заједници, рецимо у феудалном друштву по класној припадности, у ранијим друштвима крвних заједница, роду, племену, широј породици, према положају, полу и узрасту, итд.; 4) из тога произилази да колективна својина није само економско присвајање, него је и елеменат власти, а то ће рећи „јавнога”, уграђен у сам систем својине: властелин у феудализму присваја на основу своје власти, кмет ради и даје део производа због потчињености, одрасли мушкарци у задрузи имају веће привилегије на основу пола и узраста освешћених традицијом, у совјетском систему колективне својине читав круг високих партијских функционера и друштвене „елите” („номенклатуре”) имали су (и негде још имају) већег удела у присвајању плодова (прихода) фонда државне социјалистичке својине, итд. У колективној својини је, дакле, помешано, како бисмо данашњим језиком рекли, имовинско и политичко, односно приватно и јавно, с тим што јавно, политичко тј. власт и влашћу одређени друштвени положај има одлучујући значај. 5) „Приватно” тј. појединачно јавља се у том систему у виду тзв. личне својине; наиме употребна вредност потрошних добара која се производе условима и средствима рада у колективној својини реализују се у крајњој линији тако што та добра присваја — троши појединац. Но такву личну својину као нужни елемент колективне својине не треба мешати са приватном својином. 6) Због разноврсних овлашћења и обавеза чланова заједнице, која је као целина субјект колективне својине, колективна својина није јединствено право као приватна својина (која је по овлашћењима и обавезама јединствена и као сусвојина), него је то *подељена* својина, јер су овлашћења и обавезе које имају поједини чланови заједнице на предметима колективне својине *разноврсни*.

У систему приватне својине 1) носилац производње или друге привредне делатности није друштвена заједница (ужа или шира) него појединац. Чак и када је то група појединаца, на пример удружење приватних лица у виду трговачког или деоничарског друштва, у приватном праву као систему приватне својине то се сматра једним и јединственим лицем, као да се ради о појединцу. 2) Произвођач не производи за непосредно подмирење својих потреба, него ради размене са другим произвођачима. Стога је ту производња *посредно* друштвена. 3) Производња, размена и потрошња нису ограничене унапред датим, традиционалним или планским мерилима, него управо овде долази до изражаја слобода привредних субјеката, а пре свега произвођача у смислу слободног избора, у складу са њиховим приватним интересом, а у циљу остварења што веће добити, али истовремено ризикујући губитак предмета своје својине ако је слободан избор, слободна одлука била погрешна. 4) Привредни субјекти-приватни власници повезани су *тржиштем* на којем се утврђује прометна вредност размењених роба што чини и робну производњу друштвеном али посредно, у ширем смислу. 5) Приватна својина се односи само на *економско* присвајање робе, не укључује у себе, као колективна својина, нормативне елементе друге врсте. Одлика приватне својине да се односи само на економско присвајање има највећи значај за тему о којој расправљамо. То је корен 1) економске основе приватног права, правног система базираног на аутономији воље и на *слободи* коришћења и располагања. То даје основни смисао појму „приватно“ и „*имовинско*“, то чини да се економско присвајање креће у сфери приватног, у систему норми које сами учесници у правном односу стварају својом слободном „диспозицијом“. 2) То је узрок раздвајања правног система на приватно и јавно. Елементи власти и потчињености који су уграђени као специјална овлашћења и обавезе у појам и структуру колективне својине, овде су издвојени из појма својине и чине посебни *систем* права — јавно право. Ту се тек раздваја економско, односно имовинско од политичког, влашћу покренутог и мотивисаног, приватно од јавног. Ово раздвајање има за последицу, како смо већ навели, да се власт одвојена од економије лакше контролише.

То истовремено значи, међутим, да се приватна својина и робна привреда као њен корелат изражава и условљава индивидуалистичко и демократско друштво насупротив колективној својини. Приватна својина је израз не само личног интереса него и личне слободе на економском плану. Отуда и слобода у коришћењу и располагању као основној нормативној садржини приватне својине. А слобода располагања у даљој пројекцији није ништа друго него уговор, а у још широј пројекцији цело облигационо право. Уговор је инструмент правног промета, кроз њега се изражава прометна вредност (конкретно — новчани израз) предметне својине који се размењује. Према томе својина као стварно, статично право значи присвајање употребне вредности ствари, а уговор, али и цело облигационо право изражава

прометну вредност истих ствари. Дакле, пошто је облигационо право, економски узевши, присвајање прометне вредности ствари, значи да цео систем имовинског права, изузев његовог дела званог статусно право, представља присвајање предмета ради задовољења потреба. Чак и када је предмет радња или неки економски интерес, то може бити предмет имовинског права само ако може бити тачно изражен путем новца у својој прометној вредности. Овај проблем смо шире разрадили у књизи *Својина* и у неким својим другим радовима о правном промету и појму имовине.

С друге стране слобода која кроз принцип и установу аутономије воље лежи у основи приватног и имовинског права само је један вид општих уставних слобода које стварају демократију као систем и друштвени оквир робне привреде. Слобода која прожима, већ и својом економском логиком, демократско друштво мора бити изражена и у јавном праву у виду основних слобода о којима је раније било речи и које омогућују да дође до изражаја воља већине народа и да носиоци власти буду под контролом народа.

Све то, међутим, не значи да у демократији нема класних разлика и да ту нема тежње да се својина претвори у власт, или бар у друштвени престиж и обрнуто, да власт и престиж не тежи економском ефекту. То се, међутим, овде дешава у тзв. правној држави где је друштвено дејство ма какве врсте друштвене власти и престижа законом регулисано и усмерава се пре свега у смислу да се избегне злоупотреба власти или ма каквог друштвеног положаја.

6.

Излажући о дејству приватног и јавног у сфери својине морамо нагласити још неке моменте.

У либерално-индивидуалистичком друштву, разуме се, преовлађује приватна својина у економском животу. То, међутим, не значи да у таквим друштвима нема колективне својине. У мери у којој и у тим друштвима постоји јавно право, пре свега у сфери јавне администрације, постоји и једна врста колективне својине. Та врста колективне својине су *јавна добра*. Она чине економску подлогу за функционисање јавноправних, пре свега административних установа. Додуше, ову врсту колективне својине досадашња теорија, бар нама приступачна, није признавала својином, или ако је и признала, сматрала ју је посебном правном установом суштински различитом од приватне својине која је, по свом праузору, римском „*dominium*” основни и аутентични тип својине. Међутим, јавна добра као и сви типови колективне својине су својина, јер и они представљају *присвајање* економских вредности, само у правном режиму различитом од режима приватне својине.

Јавна добра познаје и римско право под називом *res extra commercium*, тј. ствари ван промета зване још и *res extra patrimonium*. Ту спадају *res religiosas*, храмови, светилишта,

гробља и разне култне ствари, но те ствари су се ипак сматрале предметом својине али чији су титулари богови и духови, зато су се звали и *res divini iuris* — ствари божанског права. Друга група су били *res communes omnium*, свачије ствари, које по *Digestama* (D. 1. 8, 2) „по природном праву су у заједничкој својини свих људи“, као што су ваздух, море и његова обала, и *res publicae*, које по *Digestama* (D. 50. 16, 15) „припадају римском народу“, као улице, тргови, јавна позоришта, реке. Модерна права ово питање нешто другачије регулишу. Тако, ствари намењене религиозном култу или религиозног значаја уопште узев, у државама где је црква одвојена од државе јесу у својини црква или других верских организација, али као субјеката приватног права; ту долазе и гробља и гробови, иако обзири пијетета могу предвидети нарочиту правну заштиту за те ствари. „Ничије ствари“ римског права су данас у јавној својини, што се односи нарочито на морску обалу до одређене дужине од обале, као и ваздушног простора до одређене висине над територијом државе. Но и остали делови океана и „слободног“ ваздушног простора су предмет јавног права, данас и са гледишта еколошке заштите, и у унутрашњем а још више у међународном праву. Традиционални појам јавних добара обухвата данас *res publicae* римског права. Та јавна добра можемо поделити на ствари у општој употреби у које бисмо убројали оне ствари које једино могу бити, по својој природи или по својој намени, у јавној употреби, као што су јавни тргови, улице, градске, па са одређеним изузетцима међумесне, а нарочито међународне саобраћајнице, војна утврђења, наоружање и други војнотехнички објекти, итд. Другу врсту чине оне ствари које по својој природи могу бити и у приватној својини и у приватној употреби, али су због своје намене у општој употреби, као што су уређаји јавних школа, болница, музеја и сличних установа. Сви ти објекти се такође присвајају, али у једном „везаном“ режиму, они се користе у административно-правном режиму, а њима располажу административни органи.

Разуме се, могућа је и другачија подела објеката под јавноправном својином, као и другачије ознаке појединих врста објеката. Међутим, ни сам појам јавноправне својине није још у теорији довољно устаљен.

Навели смо већ у ранијем излагању да се поред традиционалног појма јавних добара јављају нови видови јавноправне својине. Разлози су промене у самој структури модерне развијене капиталистичке привреде. Укрупњавање и концентрација средстава за производњу учинило је нужним мешање државе у привредне односе што је довело до појава о којима смо излагали. С друге стране развојем демократије јављају се нова људска права чију заштиту и остварење преузима модерна држава. Та права се јављају првенствено на плану социјалне и економске заштите. Та заштита се остварује путем јавног права, и тиме се функције државе с једне стране шире и повећавају, а с друге стране слаби класнорепресивни карактер државе. Материјалну

базу тих нових функција државе чине нови објекти колективне својине који се првенствено реализују путем јавних дажбина, пре свега пореза, као што смо то већ такође напоменули.

Ова појава истовремено значи све веће ширење јавног права. Тиме, међутим, не угрожава се позиција приватног права, оно ипак остаје владајуће, а истовремено економска база демократије. Ново јавно право, његове модерне формације такође чувају демократски карактер права, а то значи првенствено контролу грађана над радом јавних органа и њихово што активније учешће, у мери и на начин који модерна организација друштва дозвољава у креирању политике, а у крајњој линији и права.

Нове економске односе и друштвене појаве настале вртоглавим развојем и усавршавањем модерне технике и технологије и нову улогу државе у заштити и ширењу људских права неки писци из тридесетих година овог века називају „државом благостања”. Заиста, модерна држава данас обезбеђује оне постулате који су још почетком овог века били само сан радничке класе и других социјално угрожених слојева становништва и удаљени циљеви борбе радничке класе, или бар једног њеног дела. Огромна продуктивност нове технологије уз све већу заштиту социјално слабих слојева заиста остварује идеје социјализма, бар оног правца социјализма који је побољшање положаја радничке класе и других угрожених друштвених слојева замишљао средствима демократије и њеним ширењем на економском плану. Цео тај процес условљава постепено стварање нових облика колективне својине унутар капитализма; неке од тих облика смо горе споменули, а детаљније их изложили у нашем раду *Својина*, назвавши их „колективно капиталистичком својином”.

Излажући горе о нашој „друштвеној” својини навели смо да је она била у јавноправном режиму и до Устава из 1963. г., и по увођењу самоуправљања нарочито Уставом из 1974. г. Треба, међутим, нагласити да неким прописима већ почетком педесетих година наша предузећа су добила извесну самосталност и слободу коришћења и располагања друштвеним средствима. Та њихова ограничена слобода била је изражена и једним правом званим „право управљања”, а затим „право коришћења” и најзад, по Уставу из 1974. „Право управљања и располагања”, но у сваком случају то је било једно стварно, апсолутно право, врста својинског права, врста ограничене приватне својине. Да би се такво једно право објаснило у склопу друштвене својине која је у целокупном склопу нашег система морала остати јединствено право, конструисали смо теорију о двама изразима друштвене својине, и то *јавноправни* израз у сектору планирања и контроле те својине, и *имовинскоправни* израз (није се смело рећи приватноправни) друштвене својине у виду права коришћења; а затим о *подељености* друштвене својине према броју субјеката, који су учествовали у присвајању прихода друштвене својине. Битно је, са гледишта наше теме то, да је и ту постојао један приватноправни израз својине, иако другоразредни, у оквирима и под контролом носилаца јавноправног сектора друштвене сво-

јине. Јасно је да је овако ограничени сектор имовинског, приватног права у оквирима јавноправне друштвене својине имао мало ефекта јер је и њена економска основа била ограничена и некохерентна, као што смо то горе изнели. Ипак је имало извесног позитивног ефекта нарочито педесетих година када је у име тзв. радничког самоуправљања, онда са још скромним циљевима, била уведена извесна слобода привредних субјеката и био олабављен строго административни совјетски систем планирања и државне контроле. Невоља је настала када је било успостављено тзв. „интегрално друштвено самоуправљање” са сасвим наопако замишљеном и постављеном „робном привредом” у којој су јавноправни и приватноправни елементи били на волунтаристички начин измешани.

7.

Код нас се успоставља нов друштвени поредак базиран на приватној својини и парламентарној демократији. Које мере би требало предузети или подстицати ради убрзања и правилног тока тог процеса са гледишта наше теме?

Из досадашњег излагања јасно се намеће закључак да робна привреда и модерна парламентарна демократија не може постојати без бифуркације правног система на приватно и јавно и без јасног разграничења тога система у мери у којој то данашњи степен привредног развоја намеће.

И ту се јавља прва тешкоћа: која је та мера? У земљама у којима је развој друштва текао спонтано и без прекида, без револуције са „месијанским” циљевима, та мера се такође спонтано намеће. Ширење јавног права упоредо са подруштвљавањем извесних грана привреде, развојем јавних служби и друштвених функција државе и сличних појава о којима смо излагали, такође се одигравају спонтано. Код нас, међутим, настао је нагли прекид са ранијим системом, код нас однос између приватног и јавног права мора се свесно, да не кажемо „вештачки” успоставити.

Тај однос, сасвим разумљиво, морамо прво успоставити у привреди. Полазиште је јасно: нема робне привреде без приватне својине. Први захтев је стога успостављање праве приватне својине („праве”, насупрот тзв. „самоуправној”). Само, при томе се мора имати у виду једна околност: приватна својина и робна привреда нису више оно што су биле у време када је Адам Смит писао *Истраживање о природи и узроцима богатства народа* или када је Маркс писао *Капитал*. Тада је робна производња била сасвим слободна и сва у оквиру приватног права, а колективна својина се ограничавала на јавна добра о којима је било речи. Данас, међутим, имамо нове облике колективне својине.

Ако овај проблем конкретизујемо, значи да треба подстицати пуну правну сигурност при успостави приватне својине и приватног предузетништва у оквиру приватног права. Стога, бит-

но је одстранити сва опраничења из ранијег „самоуправног“ система, нарочито комунални систем који је потпуно контраиндикуван робној привреди и конкуренцији. Но већи је проблем претварање друштвених предузећа из периода самоуправљања у приватна предузећа. Прво, да ли сва предузећа треба претворити у приватна. Мислимо да она која су по свом привредном значају неопходна за функционисање осталих грана привреде можда би било корисно задржати у колективној својини и превести их под јавноправни режим. То се свакако односи на железнице, пошту и неке облике телекомуникација, на извесне гране крупног саобраћаја као што је авионски итд. Али да ли то треба проширити и на основне енергетске изворе, као што је електрична енергија и нафта? Можда је у нашим условима то нужност због недостатка економског, финансијског, моралног и правног амбијента који постоје у земљама у којима су те гране, бар донекле, у приватној својини. Међутим, та мера није теоријско него чисто практично питање на које треба да одговоре стручњаци који познају конкретно стање економије.

Што се тиче претварања још данас постојеће друштвене својине наслеђене из периода самоуправљања, проблем је сложенији. То је један хибрид од својине, није потпуно колективна својина, а има елементе приватне својине. Тај хибридни карактер је задржан до данас, и то се огледа између осталог у даљим остацима радничког самоуправљања, који коче пословање, дисциплину, правилну кадровску политику и друго о чему је већ било речи. Нама се указују три могућности да се ова предузећа претворе у приватна. Прво, да се продају приватницима; друго да се претворе у деоничарска друштва с тим да се процени имовина којом располаже предузеће и да се подели на деонице, при чему би радници предузећа имали извесне олакшице приликом куповине деоница; треће да предузеће пређе у приватну својину државе. То значи да предузеће, иако је „државно“, није у колективној својини државе, није под јавноправним режимом као социјалистичка државна предузећа или као јавне установе, јавни привредни погони или „јавна предузећа“ (што је противуречност јер чим је „предузеће“ не може бити „јавно“), него је предузеће у приватној својини државе. Ту се, дакле држава не појављује као јавноправни субјект, као носилац „*impetium*“а, него као приватноправно лице „*fiscus*“; иако имовина предузећа улази у државни буџет, буџет се овде појављује као приватна „благајна“, као тзв. „*fiscus*“ подложна судском извршењу у грађанскоправном извршном поступку. Ова унутрашња организација предузећа је слична као организација сваког другог лукративног предузећа које се појављује на тржишту. Директор је, додуше, јавни државни службеник, али се у предузећу понаша као приватни „менаџер“ а радници предузећа нису јавни службеници него имају статус као радници других приватних предузећа чија је радна снага, бар у принципу, роба. Таквих случајева је било пре рата, рецимо Државна фабрика шећера на Чукарици итд. Разуме се таква предузећа у којима је држава влас-

ник данас су реткост јер нису довољно еластична на тржишту, али би код нас била прелазни тип. Махом би то била предузећа која су данас са сталним губицима (тзв. „губиташи“) која би се или ликвидирала у стечајном поступку, што је много рационалније него да се стално издржавају из прихода активних предузећа, или би се претворила у деоничарска друштва ако „оздраве“.

Оснивање таквих државних а у ствари приватних предузећа помогло би да се ликвидирају негативни остаци самоуправљања у погледу расподеле дохотка, управљања предузећем, кадровске политике, одвајања привреде од политике, слабе радне дисциплине, недостатка флексибилности у руковођењу, неодговорности и других негативних појава као наслеђа прошлости у данашњим „друштвеним“ предузећима. Разуме се таква „државна“ предузећа би била пролазна и привремена појава, док се не ликвидирају самоуправна „друштвена“ предузећа и док се не створе прави субјекти робне привреде не само по формалном статусу као равноправни субјекти правног промета, него и по својој унутрашњој организацији, тј. по способности да што боље и што јефтиније послују, да са што мање трошкова остваре што већу добит, да се што боље оспособе за конкуренцију у погледу унутрашње организације, поделе послова и ефикасног руковођења.

Но да ли наше законодавство, од доношења Устава па до данас предузима мере да се ова наша схема успостављања праве приватне тј. робне својине коју смо изложили, заиста и оствари? На жалост, не. Пре свега у самом Уставу из септембра 1990. г. помешани су појмови приватног и јавног у својинским односима. Чл. 56. Устава спомиње четири основна типа својине: друштвену, државну, задружну и приватну својину и „друге облике својине“, иако не наводи који и какви би били ти облици, а при томе сви ти облици својине треба да дејствују у *тржишној*, тј. робној привреди. Управо таква схватања смо побијали нашим досадашњим излагањем. Задружна својина може бити посебна врста друштвене својине у совјетском систему неробне, административно-планске привреде али у систему робне привреде мора бити приватна својина, исто као и наша до сада постојећа „друштвена“ својина. Но и Закон о условима и поступку претварања друштвене својине у друге облике својине из јула 1991. г. (Службени гласник бр. 48) углавном задржава ту конфузију из Устава, иако прихвата идеју коју смо изнели у нашим радовима (међу њима и у *Својини*) да се постојећа „друштвена“ својина може претворити у приватну на два начина: претварањем имовине, тј. капитала предузећа у деонице и тиме претварањем таквог предузећа у приватно деоничарско друштво, и продајом предузећа у целини или „делимично“ приватном власнику. За случај да се продаје само део предузећа настаје „мешовито“ предузеће које законодавац сматра делимично приватним, а делимично друштвеним, тј. у мери у којој предузеће није отуђено приватнику. У ствари, према горе изнетим аргументима и такво „мешовито“ предузеће је у целини приватно, тим пре што реци-

диви самоуправљања још су више сужени наведеним Законом о радним односима Србије, по коме је радни однос уговор, приватноправни и колективни, између радника и власника предузећа чија овлашћења из тих уговора извршава у принципу директор (уколико предузећем не управља сам власник) као пословни орган. Закон о претварању друштвене својине, уколико се друштвено предузеће претвори у деоничарско друштво, предвиђа разне модалитете продаје тих деоница — радницима предузећа и другим лицима у чију економску целисходност овде не можемо улазити. Једино нас чуди да са гледишта правне теорије решење по коме, ако се деонице продају другим лицима а не радницима предузећа, 60% вредности продатих деоница улази — не у имовину предузећа чију вредност деоница делимично представља, него и посебан тзв. Фонд за развој Србије који је, заједно са Агенцијом, посебна јавна установа за надзор правилног и економски оправданог претварања друштвене својине, што је и са правно-политичког и са економског гледишта оправдано.

Оно, међутим, што се у том Закону са гледишта наше теме мора критиковати, управо је недовољно одвајање приватног и јавног. Полазећи од горе изнетог става да приватноправни субјекти могу и морају бити само тзв. лукративни привредни погони који производе ради стицања добити и стога су упућени на конкуренцију, требало би и у том Закону јасно одвојити приватно-лукративна предузећа од јавноправних. Међутим, по чл. 8. „Одредбе овога Закона примењују се и на предузећа односно организацију која се у складу са посебним законима оснива као јавно предузеће или јавна служба, на предузеће које управља добрима од општег интереса, као и на друга предузећа која послују средствима у државној својини, ако посебним законом није другачије одређено“. То је управо супротно ономе што смо горе изложили, то може и чак мора довести до конфузије у правној организацији привреде и друштва, до разних злоупотреба, корупције, погрешне или штетне кадровске политике, а нарочито до пресипања друштвеног у приватно као у ери „интегралног самоуправљања“. Опет, иако у мањој мери него раније, имамо могућност да се јавној ствари и интересу даје приватно-правна форма, и обрнуто.

Ову конфузију у Закону повећава нејасна и неадекватна терминологија, нови појмови са нејасном садржином. Такав нејасан појам је „јавно предузеће“ јер, по досад постојећој терминологији у праву и привреди појам и израз „предузећа“ подразумева приватно, конкурентно, а јавни привредни погон се звао „јавна служба“, „јавна привредна установа“ или „организација“, а имамо и старински али адекватнији израз „завод“ (рецимо, раније јавноправна војна индустрија у Крагујевцу). Иако је у Закону првенствено реч о приватним предузећима, нигде се не помиње појам и израз „имовина“, а имовина је корелативни и комплементарни појам предузећа. Уместо тога имамо појам и израз „друштвени капитал“. По Закону, тај „друштвени капитал“ је правна и економска база и јавноправних привредних установа,

једино, по чл. 2. тај појам се не односи и на привредна добра народне одбране, територијалне одбране и цивилне заштите. Ту опет имамо штетно мешање приватног и јавног.

Треба поново нагласити да предузећа у приватној државној својини никако не треба мешати са јавним привредним установама или јавним службама. Такви привредни погони у модерним правним системима су такође у друштвеној својини, али у јавноправној својини. Ти привредни погони имају монополски положај, стога не излазе на тржиште, не одређују цене својих услуга на тржишту него по административној тарифи, они су, дакле, под нарочитим административним режимом. Код нас, међутим, правна ситуација није јасна ни у таквим привредним погонима. У њима још увек, у име самоуправљања, сами радници одређују себи плате, иако установа или погон има монополски положај, сами одређују цене својих услуга, итд. Узмимо, рецимо пошту која, и поред одређене контроле, у кратким размацима стално повећава цене својих услуга а тиме и „личне дохотке“ својих радника, итд.

Разуме се, ни систем приватне својине, чак и када је регулисан јасним приватноправним нормама, није имун од разних малверзација. Стога, у развијеним земљама приватне својине, постоји законодавство да се одржи одређени морал и у привредним односима. Постоји законодавство против нелојалне конкуренције, против картелисања (што је нарочито код нас узело маха за време „интегралног самоуправљања“, а и данас, управо у последње време, штетно дејствује), за заштиту потрошача нарочито против моћних компанија, за обезбеђење квалитета и против злоупотребе права уопште. Тим пре је разумљиво да се јављају малверзације код нас данас у прелазном периоду претварања друштвених предузећа у приватна. Тако, имамо оснивање предузећа за чисту шпекулацију па и подвалу, па куповине предузећа или дела деоница под сумњивим околностима, понекад у бесцење, по разним везама, понекад од стране бивших директора или рођака актуалног директора, политичара или других привилегованих лица, сарадњу „друштвеног“ предузећа са приватним предузећем рођака и пријатеља, итд. Корупција настала у ранијем систему, а нарочито у ери „интегралног самоуправљања“ и даље дејствује само добија нове облике, односно вешто се прилагођава својинским променама. Пада у очи да код нас не само да недостају горе наведени прописи напредних западних земаља који спречавају злоупотребу робне привреде, него ни једна политичка странка или други организовани друштвени чинилац нема у свом програму организовану борбу против корупције.

Јасна подела привредних погона на приватно-правне, односно предузећа, и јавноправне, односно установе, мора имати утицаја и на положај запослених у њима, на положај радника у њима. У приватним предузећима рална снага запослених је у основи роба, чија се цена одређује према понуди и потражњи, иако у оквирима закона о радним односима и колективних усто-

вора. У јавним установама, које своја материјална средства не стварају лукративним привређивањем као предузећа него добијају административним путем из јавних доприноса, односно буџета, радна снага запослених није роба. Запослени ту нису „радници“ у робно-економском смислу, него „чиновници“ чије се плате као што смо горе навели одређују по нарочитим административним разредима. Код нас, међутим, ни у том погледу нису ствари рашишћене, о чему је већ горе било речи и наведених примера. Рецимо Закон о радним односима Србије из јула 1991. г., који представља напредак у увођењу робне привреде код нас дајући већа овлашћења директору предузећа (где не руководи власник) и који, дакле треба да се односи само на предузећа робне привреде а не и на јавно-правне установе, ипак наводи у свом чл. 1. да се Закон односи и на „организације које обављају делатност јавних служби“. Исти став потврђује и Закон о радним односима у државним органима донет јула 1991. г. (Службени лист бр. 48) по чијем се чл. 1. тај Закон односи само на запослене у „министарствима, посебним организацијама (појам и израз нејасан), судовима, јавним тужилаштвима, јавном правобранилаштву, органима за прекршаје, службама народне скупштине, представништвима републике, владе, Уставног суда и на лица која поставља влада“. Дакле само на оне јавноправне органе који су се сматрали „државним“ и по Уставу из 1974. г., али се не односи на оне органе јавних служби чији је рад по том Уставу био регулисан СИЗ-овима. Радници у тим органима још и даље заживљавају неку врсту приватноправног односа и на њих се и у нашој пракси примењују колективни уговори (рецимо, на учитеље и професоре средњих школа) што је супротно смислу јавне службе и јавних службеника. Тако, и даље ће се дешавати да свака школа сама води своју кадровску политику чији ће резултат бити појава, уочљива у систему самоуправљања, да ће школе у заосталијим крајевима имати слабије просветне кадрове, иако су тамо, са гледишта јавног интереса потребни јачи кадрови, а у развијенијим срединама и градовима, где се деца и ван школе боље образују, скупиће се јачи кадрови. Слично ће бити у здравству и другим јавним службама у којима ће важити општи Закон о радним односима.

Што се тиче другог предуслова преображаја друштва — парламентарне демократије, она је код нас формално остварена, и то у Србији у већој мери него у другим деловима (бивше) Југославије. Бар што се тиче основних постулата модерне демократије, јер смо управо навели потребу изградње доследног, реалним друштвеним могућностима примереног раздвајања, као и стручног судског и административног апарата који законе тачно и доследно примењује — једном речју „правне државе“. Чак и када се буде остварила пуна приватна својина каква данас постоји у западним земљама и сви остали други правни предуслови, биће потребно време да заживи истинска демократија. Наиме, демократија није само питање права, оно је тек њен први предуслов. Она је исто тако питање и морала и културе. А оства-

риту демократију у том вишем смислу није могуће законским актима, њима се процес може само олакшати. Када су се стварала демократска друштва у западној Европи њих је пратио и изванредан процес моралне револуције. У англосаксонским земљама процес је пратио строги пуритански морал. У Француској револуцији такође је јасно била наглашена тежња за моралним препородом; рецимо у чувени марсељски добровољачки батаљон, чији је официр био и Шарл Леконт де Лил (Leconte de Lisle) који је певао Марсељезу — каснију француску химну, није могао ступити чак ни онај који је имао неисплаћене дугове. Стога, када код нас видимо са каквим се све методама у име и у оквиру наше нове демократије неки појединци и групе боре за власт и како је освајање власти, често сасвим недемократским методама, постаје основни циљ а не средство да се оствари друштвени програм, рецимо борба против корупције, унапређење економије, просвете, школства, правосуђа, постаје нам јасно да још морамо много радити на изградњи демократије. Не могу се одједном одстранити сви они негативни талози корупције, лицемерства, непотизма, „везаштва“, подмуклости, мржње, грабежи, плагирања и других неморалних појава које је стари режим у име „новог праведног друштва једнакости и благодостања“ био створио.

Мр Војин Мишић

ПРЕСУДА КОЈОМ ЈЕ ОПТУЖБА ПРЕКОРАЧЕНА И КОЈОМ НИЈЕ У ПОТПУНОСТИ РЕШЕНА

I. Увод

У пракси је најчешћи случај да се опис дела из пресуде у свему слаже са описом дела из оптужбе у односу на правно релевантне чињенице, али се појављују и неслагања између описа дела из пресуде са описом дела из оптужбе.

Неслагање се појављује због тога, што из процесне грађе расправљене на главном претресу произилази другачије кривично дело него што је оно описано у оптужби. У оваквим ситуацијама првостепени судови се недовољно држе одредбе чл. 346 ст. 1 ЗКП у погледу објективног идентитета дела из оптужбе и пресуде и себи дозвољавају да правно релевантне чињенице изнете у оптужби мењају тако да у опис дела из пресуде уносе неке нове правно релевантне чињенице и истовремено испуштају правно релевантне чињенице наведене у оптужби, услед чега између описа дела из оптужбе и описа дела из пресуде постоје озбиљне разлике.

Опис дела из оптужбе и опис дела из пресуде представљају само правно релевантне чињенице, док остале чињенице од којих не зависи примена материјалног кривичног права немају карактер правно релевантних чињеница. Под правно релевантним чињеницама, зависно од тога да ли се са материјалног кривичног правног становишта на ово питање гледа са становишта бипартиције (садашњи КЗЈ) или са становишта трипартиције, сматрају оне чињенице из којих произилазе обележја кривичног дела (бипартиција) или обележја кривичног дела и кривца (трипартиција).

Време и простор су елементи сваког конкретног кривичног дела по чему се оно разликује од свих осталих конкретних кривичних дела. Поред ова два елемента идентитета долазе у обзир као елементи идентитета: конкретна радња са средством извр-

шења или без њега, узрочна веза између радње и последице, и последица са предметом на коме је она реализована.

Ово су објективни елементи сваког конкретног кривичног дела, без обзира да ли се ради о бипартицији или о трипартицији. Извршилаштво је објективна веза између учиниоца кривичног дела и радње кривичног дела, а преко радње и са последицом кривичног дела која је за учиниоца везана узрочним односом између његове радње и њене последице. Субјективна веза између учиниоца и кривичног дела је виност (умишљај или нехат). Да ли ће се сви напред наведени елементи идентитета по бипартицији приписати појму конкретног кривичног дела или ће прва група представљати елементе кривичног дела у објективном смислу по трипартицији, док ће друга група представљати елементе кривца по трипартицији, за даље разматрање то није важно, јер је потребно у вези са изнетим одредити процесно правни појам елемената идентитета кривичног дела.

Елементи идентитета конкретног кривичног дела су оне конкретне правно релевантне чињенице по којима се одређено конкретно кривично дело разликује од свих осталих конкретних кривичних дела. Значи да су елементи идентитета оне конкретне правно релевантне чињенице које се односе на: време, простор, радњу дела са или без средства извршења, узрочну везу радње са последицом, на саму последицу са предметом на коме је она настала, извршилаштво, виност и урачунљивост учиниоца.

Ових осам елемената идентитета сваког конкретног кривичног дела и учиниоца представљају елементе објективног и субјективног идентитета оптужбе и пресуде.

Према трипартицији елементи субјективног идентитета оптужбе и пресуде били би: личност учиниоца, извршилаштво, његова урачунљивост и његова виност, напротив, по бипартицији, елементи субјективног идентитета оптужбе и пресуде били би личност учиниоца, његово извршилаштво и његова урачунљивост, док би остали елементи представљали елементе објективног идентитета оптужбе и пресуде.

Остављајући по страни урачунљивост учиниоца кривичног дела и његово извршилаштво, а с обзиром да КЗЈ прихвата објективно субјективни појам кривичног дела, и да је у процесној примени материјалног кривичног права виност важан квалификаторни елемент, потребно је више из процесних разлога виност уврстити у елементе објективног идентитета оптужбе и пресуде, без обзира што се на тај начин нарушава трипартитна подела материјалног кривичног права.

Елементи објективног идентитета оптужбе и пресуде су: 1. време извршења кривичног дела, 2. простор на коме је оно извршено, 3. радња дела са средством извршења или без њега, 4. узрочна веза између радње и последице, 5. сама последица и предмет на коме је она настала, и 6. виност учиниоца кривичног дела.

Упоредивање конкретних чињеница изнетих у опису дела из оптужбе и пресуде које одговарају појединим елементима об-

јективног идентитета оптужбе и пресуде може се одговорити да ли је пресудом прекорачена оптужба, или оптужба потпуно није решена, или је учињено и једно и друго.

II. Однос пресуде и оптужбе

Слагање пресуде и оптужбе постоји ако су у њима идентични описи правно релевантних чињеница, а неслагање пресуде и оптужбе постоји ако се опис дела из пресуде разликује од описа дела из оптужбе у односу на правно релевантне чињенице.

Неслагање наведених описа може бити тројако, и то:

1. Ако опис дела из пресуде не садржи све правно релевантне чињенице наведене у опису дела из оптужбе, то значи да суд својом пресудом није потпуно решио предмет оптужбе (чл. 364 ст. 1 тач. 7 ЗКП) и да постоји решени и нерешени део оптужбе.

2. Ако опис дела из пресуде поред свих правно релевантних чињеница наведених у опису дела из оптужбе садржи и друге правно релевантне чињенице које нису обухваћене у опису дела из оптужбе, а то значи да је прекорачена оптужба (чл. 364 ст. 1 тач. 7 ЗКП), односно прекорачена оптужба у себи садржи потпуно решену оптужбу.

3. Најчешћи случај је да опис дела из пресуде не садржи све правно релевантне чињенице наведене у оптужби али уместо испуштених правно релевантних чињеница из оптужбе садржи друге правно релевантне чињенице које не садржи опис дела из оптужбе, а то ће рећи, да се ради о нерешавању оптужбе (чл. 364 ст. 1 тач. 7 ЗКП) и о њеном прекорачењу (чл. 364 ст. 1 тач. 9 ЗКП).

Анатомија неслагања пресуде и оптужбе састоји се од решеног дела оптужбе (потпуно или делимично), од нерешеног дела оптужбе, и прекорачења оптужбе. Ови облици неслагања пресуде и оптужбе представљају битне повреде одредаба кривичног поступка из чл. 364 ст. 1 тач. 7 и тач. 9 ЗКП. Како се по природи кривичног поступка о њима прво одлучује у другостепеном поступку, то оне првенствено утичу на другостепено одлучивање, али могу имати утицаја и на поновно одлучивање у првостепеном поступку.

III. Другостепено суђење

Обе битне повреде одредаба кривичног поступка (чл. 364 ст. 1 тач. 7 и тач. 9 ЗКП) кумулативно се не испитују по службеној дужности (чл. 376 ст. 1 тач. 1 ЗКП), већ се битна повреда одредаба кривичног поступка из чл. 364 ст. 1 тач. 9 ЗКП (прекорачење оптужбе) испитује по службеној дужности, док се битна повреда одредаба кривичног поступка из чл. 364 ст. 1 тач. 7 ЗКП (нерешавање оптужбе) испитује само ако је изнета у жалби, а то значи да за њихово кумулативно испитивање у жалбеном по-

ступку мора постојати жалба у којој се истиче битна повреда одредаба кривичног поступка из чл. 364 ст. 1 тач. 7 ЗКП. Уколико нема жалбе због битне повреде одредаба кривичног поступка из чл. 364 ст. 1 тач. 7 ЗКП жалбени суд није овлашћен да испитује побијану пресуду у том правцу, а то значи да се испитивање другостепеног суда своди само на решени део оптужбе и на прекорачење оптужбе које представља битну повреду одредаба кривичног поступка из чл. 364 ст. 1 тач. 9 ЗКП. Под овим условима се о нерешеном делу оптужбе не може решавати у другостепеном поступку.

У случају да је оптужба само прекорачена (чл. 364 ст. 1 тач. 9 ЗКП) жалбени суд може, на начин и по условима из чл. 387 ст. 1 ЗКП преиначити првостепену пресуду тако што ће за основу своје пресуде узети само онај део описа дела из првостепене пресуде који одговара опису дела из оптужбе. За ово преиначење је потребно да првостепена пресуда не садржи ниједан од разлога за њено укидање. Други разлози за укидање првостепене пресуде отклањају ову битну повреду поступка.

Ако је првостепена пресуда донета уз битну повреду одредаба кривичног поступка из чл. 364 ст. 1 тач. 7 ЗКП (нерешена оптужба) и када је ова повреда у жалби истакнута, другостепени суд ће на основу чл. 385 ст. 1 ЗКП укинати првостепену пресуду.

Компликованији је случај када се у жалби не напада првостепена пресуда због битне повреде одредаба кривичног поступка из чл. 364 ст. 1 тач. 7 ЗКП у том случају је жалбени суд, као што је већ напред речено, обавезан да се ограничи само на испитивање побијане пресуде у границама у којима је непотпуно решена оптужба. Решени део оптужбе може представљати кривично дело али не мора. Уколико решени део оптужбе представља кривично дело у томе случају жалбени суд ће испитати правилност правне оцене дела и у зависности од овога преиначити првостепену пресуду у погледу правне оцене дела или ако нађе да је дело правилно квалификовано одбиће жалбу. Овакав начин решавања другостепеног суда могућ је само ако не постоје други разлози за укидање првостепене пресуде. Напротив, ако постоје други разлози за укидање првостепене пресуде жалбени суд је у обавези да укине првостепену пресуду.

Када постоји кумулација обе битне повреде одредаба кривичног поступка и постоји жалба у којој се истиче битна повреда одредаба кривичног поступка из чл. 364 ст. 1 тач. 7 ЗКП, жалбени суд ће због те битне повреде одредаба кривичног поступка и евентуално и других разлога укинати првостепену пресуду.

Знатно је другачија ситуација када постоји кумулација обе наведене битне повреде одредаба кривичног поступка, али се у жалби не истиче битна повреда одредаба кривичног поступка из чл. 364 ст. 1 тач. 7 ЗКП. У овој ситуацији је важно да ли је жалба основана из других разлога због којих се прво-

степенa пресуда мора укинуги, или она није основана из тих разлога.

Ако жалба није основана из других разлога због којих се првостепена пресуда мора укинуги, жалбени суд мора своје испитивање првостепене пресуде ограничити само на решени део оптужбе не узимајући у обзир нерешени и прекорачени део оптужбе. Решени део оптужбе може али не мора представљати кривично дело. Ако он представља кривично дело, другостепени суд ће испитати да ли је оно правилно правно оцењено, и зависно од тога одлучити о његовој правној квалификацији, на против, ако тај део није кривично дело жалбени суд ће на основу чл. 350 тач. 1 ЗКП преиначити првостепену пресуду и окривљеног ослободити од оптужбе.

Уколико се у жалби не истиче битна повреда одредаба кривичног поступка из чл. 364 ст. 1 тач. 7 ЗКП, али је жалба основана из других разлога због којих се првостепена пресуда мора укинуги, а то значи, да се у овој ситуацији укидањем првостепене пресуде отклањају обе битне повреде одредаба кривичног поступка.

IV. Поновно првостепено суђење

Основ за суђење у поновном поступку зависи од тога да ли је другостепеном одлуком (решењем) укинута ранија првостепена пресуда због битне повреде одредаба кривичног поступка из чл. 364 ст. 1 тач. 7 ЗКП или она није укинута због те повреде одредаба кривичног поступка и поред тога што је ранија првостепена пресуда донета уз ту битну повреду одредаба кривичног поступка. У суштини, поставља се питање да ли се у оба наведена случаја у поновном поступку примењује одредба из чл. 390 ст. 1 ЗКП.

Одмах је потребно изнети да нема сметње за примену одредбе из чл. 390 ст. 1 ЗКП ако је ранија првостепена пресуда укинута због битне повреде одредаба кривичног поступка из чл. 364 ст. 1 тач. 7 ЗКП, јер је између осталог сврха поновног поступка да се оптужба реши у потпуности, а то значи да ће првостепени суд за основу суђења узети ранију оптужбу. На против ако је ранија првостепена пресуда донета уз битну повреду одредаба кривичног поступка из чл. 364 ст. 1 тач. 7 ЗКП али та повреда није била изнета у жалби, већ је другостепени суд ранију првостепену пресуду укинуго из других разлога, поставља се питање, да ли се у поновном поступку примењује одредба чл. 390 ст. 1 ЗКП или се за основу суђења у поновном поступку узима решени део оптужбе из укинуге раније пресуде, односно поставља се питање зашто се не примењује одредба чл. 390 ст. 1 ЗКП.

Аргументи да се поступи противно чл. 390 ст. 1 ЗКП и да се у поновном првостепеном поступку узме за основу суђења решени део оптужбе из укинуге раније пресуде су следећи:

— Другостепеним решењем о укидању првостепене пресуде ако она није укинута због битне повреде одредаба кривичног поступка из чл. 364 ст. 1 тач. 7 ЗКП ова битна повреда одредаба кривичног поступка постала је неотклоњива.

— Другостепени суд је због тога што није било жалбе због битне повреде одредаба кривичног поступка из чл. 364 ст. 1 тач. 7 ЗКП одлучивао само о решеном делу оптужбе, док о нерешеном делу оптужбе уопште није могао решавати, па се зато о нерешеном делу оптужбе не може поново решавати у поновном првостепеном поступку.

— Други разлози, а не и битна повреда одредаба кривичног поступка из чл. 364 ст. 1 тач. 7 ЗКП, због којих је укинута првостепена пресуда којом је делимично решена оптужба, не могу бити основ да се у поновном поступку решава о нерешеном делу оптужбе, јер се ти разлози не односе на нерешени део оптужбе.

— Грешка у суђењу првостепеног суда у односу на решени део оптужбе није основ да се у поновном поступку узме у решавање и нерешени део оптужбе који није обухваћен том грешком.

Наведени аргументи полазе од диспозитивног карактера жалбе јер се битна повреда одредаба кривичног поступка из чл. 364 ст. 1 тач. 7 ЗКП испитује само ако је изнета у жалби. Даља идеја ове аргументације је да оно што жалбом није отклоњено да се то не може отклонити применом одредбе из чл. 390 ст. 1 ЗКП, зато што је то у супротности са чл. 376 ст. 1 тач. 1 ЗКП у коме је прописано да се битна повреда одредаба кривичног поступка из чл. 364 ст. 1 тач. 7 ЗКП не испитује по службеној дужности. Суштина проблема је у томе да се кроз примену одредбе чл. 390 ст. 1 ЗКП диспозитивна битна повреда одредаба кривичног поступка из чл. 364 ст. 1 тач. 7 ЗКП претвара у официјелну битну повреду одредаба кривичног поступка. Насупрот изнетом ово чини одредба из чл. 390 ст. 1 ЗКП када наређује првостепеном суду да узме за основ суђења у поновном поступку ранију оптужбу, а то у овом случају значи да се за основ поновног суђења узима решени и нерешени део оптужбе, чиме се разлози за укидање првостепене пресуде у односу на решени део оптужбе проширују и на нерешени део оптужбе који укинута првостепена пресуда није обухватала. Проширење правног значаја за укидање решеног дела оптужбе на нерешени део оптужбе нема упоришта у одредбама ЗКП, услед чега је у овом случају неприменљива одредба чл. 390 ст. 1 ЗКП.

Др Милорад Живановић
асистент Правног факултета у Бањалуци

ДВА НЕГАТИВНА УСЛОВА ЗА КОМПЕНЗАЦИЈУ

Компензација или пребијање (*compensatio*) је један од начина гашења облигације. Компензацијом се могу угасити само она потраживања која испуњавају одребене законске услове, тј. која су *компензабилна*. Ти услови могу бити позитивни и негативни. Први морају постојати, док је постојање других искључено. У позитивне услове спадају: узајамност, истородност, доспелост и утуживост тражбина, а у негативне: искључење компензације вољом странака и искључење могућности компензације законом.

1. ИСКЉУЧЕЊЕ МОГУЋНОСТИ КОМПЕНЗАЦИЈЕ ВОЉОМ СТРАНАКА

Вољом странака може се искључити могућност компензације. Закон о облигационим односима (ЗОО) изричито не предвиђа овај негативни услов, али се он може извести из принципа слободе уговарања, јер путем уговора стране могу искључити могућност компензације својих потраживања. У чл. 126 швајцарског Закона о облигацијама посебно је регулисано да се дужник може унапред одрећи права на пребијање тражбина. Спорно је да ли он то може учинити и једностраном изјавом воље или само путем уговора са другом страном (*pactum non compensando*).¹

2. ИСКЉУЧЕЊЕ МОГУЋНОСТИ КОМПЕНЗАЦИЈЕ ЗАКОНОМ

У чл. 341 ЗОО таксативно су набројани случајеви у којима је искључена могућност компензације и поред тога што су

¹ Др Јаков Радишић: Облигационо право, општи део, Нолит, Београд 1979, стр. 331.

испуњени општи услови за компензацију наведени у чл. 336 300.²

Не може престати пребијањем:

- 1) потраживање које се не може заплениити;
- 2) потраживање ствари или вредности ствари које су дужнику биле дате на чување, или на посуду, или које је дужник узео бесправно или их бесправно задржао;
- 3) потраживање настало намерним проузроковањем штете;
- 4) потраживање накнаде штете причињене оштећењем здравља или проузроковањем смрти;
- 5) потраживање које потиче из законске обавезе издржавања.

Дужник такође не може вршити пребијање ако је његово потраживање доспело тек пошто је неко трећи ставио забрану на повериочево потраживање према њему (342 чл. 300).

2.1. Потраживање које се не може заплениити

Потраживање које не може бити предмет заплене, не може ни престати пребијањем јер и пребијање у извесном смислу представља „принудно“ испуњење потраживања. Компензацијом поверилац не намирајује своје потраживање, већ се оно чак и против његове воље употребљава за исплату сопственог дуга, што и чини једну од битних разлика између престанка потраживања испуњењем и компензацијом. Ако би се дозволила компензација незапленивих потраживања, онда би то било у супротности са циљем и сврхом која се желила постићи увођењем категорије незапленивих потраживања.

Одговор на питање која су потраживања незапленива садржан је у чл. 92. Закона о извршном поступку од 1978. године (у даљем тексту ЗИП). Потраживања која су као незапленива наведена у овоме члану, не могу бити ни угашена пребијањем. Уочљиво је да између чл. 341 300 и чл. 92. ЗИП постоје знатне разлике које су терминолошког, али и садржинског карактера. Тако, у чл. 341 300 говори се о „незапленивости“ потраживања, док се у чл. 92 ЗИП та потраживања називају „изузетим од извршења“. Што се тиче садржине, чл. 92 ЗИП садржи нека потраживања, која су у 300, посебно наведена као некомпензабилна, као што је на пример потраживање по ос-

² Сличну, али нешто штурину одредбу има Шв. 300. Према чл. 125 „Не могу престати пребијањем против воље повериоца:

1. тражбине које имају за предмет повраћај или давање противвредности за депоновану ствар, која је противправно одузета или злонамерно задржана;
2. тражбине чија посебна природа захтева да се плаћање изврши у готову на руке повериоца, као што су издржавање и плата неопходно потребни за издржавање дужника и његове породице;
3. тражбине јавноправног карактера у корист државе и општина.”

нову законске обавезе издржавања. Даље, у чл. 341. 300 уводе се и неки случајеви када је пребијање искључено а који опет нису предвиђени у правилима извршног поступка. Тако, на пример, међу незапленива потраживања у ЗИП сврстано је и потраживање поводом накнаде штете за изгубљено издржавање услед смрти даваоца издржавања (чл. 91. тач. 1), док је у тач. 4. чл. 341 300 немогућношћу пребијања обухваћено не само то потраживање већ и сва друга потраживања накнаде штете, која могу да настану у случају смрти неког лица. Треба још рећи да у наведеним одредбама долази и до извесног дуплирања. Тако привилима извршног поступка о незапленивости, обухваћена су потраживања накнаде штете настале услед нарушења здравља или умањења, односно губитка радне способности (чл. 92. тач. 1. ЗИП), а то исто, само нешто другачије стилизовано предвиђено је посебно и у тач. 4. чл. 341. 300. Наше је мишљење, да би због евентуалних недоумица у пракси по питању која су потраживања незапленива, тј. која се потраживања не могу угасити компензацијом, наведене одредбе требало међусобно ускладити.

Према чл. 92. ЗИП апсолутно су изузета од извршења, тј. извршење ради намирења новчаног потраживања повериоца се уопште не може спровести, пре свега на тзв. *привилегованим потраживањима дужника*, а то су: а) потраживања по основу законског издржавања, б) потраживања по основу накнаде штете настале нарушењем здравља, с) потраживања по основу накнаде штете за умањење или губитак радне способности и д) потраживања по основу накнаде штете за изгубљено издржавање услед смрти даваоца издржавања. Апсолутно су изузета од извршења и потраживања по основу накнаде због телесног оштећења по прописима о инвалидском осигурању, као и примања по основу социјалне помоћи,³ по основу привремене незапленности, по основу додатка на децу, по основу стипендије и помоћи ученицима и студентима. Ту спадају и примања војника и питомаца војних школа, као и примања по основу путних трошкова и дневница. Апсолутно су изузета од извршења и примања по основу ордена, медаља, ратних споменица и других знакова одликовања и признања. Такође су апсолутно изузета од извршења и потраживања накнаде за рад осуђеника у казнено-поправним домовима, осим за потраживања по основу законске обавезе издржавања, као и за потраживања накнаде штете причињене кривичним делом осуђеника. Када се ради о ове две врсте поверљивих потраживања, онда су потраживања дужника *релативно изузета*.

Ако је предлог за извршење управљен на примања која су апсолутно изузета од извршења, онда ће суд предлог одби-

³ Не може се вршити принудна наплата из средстава која странка прима по основу социјалне помоћи на име дужног пореза (Врховни суд Србије, У. 7096/72, Вукашин Ристић — Богољуб Поповић: Коментар Закона о извршном поступку са судском праксом, обрасцима и регистром појмова, „Сл. лист СФРЈ”, Београд, 1988, стр. 151).

ти. За нека потраживања, а ради заштите животне егзистенције дужника, ЗИП је предвидео монументалност ограничења извршења. Тако, извршење на личном доходу и пензији је ограничено. Степен ограничености извршења је различит, зависно од природе новчаног потраживања које се остварује. Ако се извршење спроводи ради остварења привилегованих потраживања, онда се извршење може спровести до једне половине личног дохотка или пензије, а за потраживања по другом основу само до једне трећине личног дохотка или пензије (чл. 93. став 1).

Ако дужник прима само зајамчени лични доходак у складу са друштвеним договором и законом, онда извршење ради остварења привилегованих потраживања може се спровести само до износа од једне трећине, односно до износа од једне четвртине тога личног дохотка за остала потраживања (чл. 93. ст. 2. ЗИП).⁴

Извршење на примањима ратних и мирнодопских војних инвалида по основу инвалиднине, ортопедског додатка и инвалидског додатка може се спровести само ради остварења привилегованих потраживања повериоца и то до износа од једне половине тог примања (чл. 93. ст. 4. ЗИП).

Извршење на примањима по основу уговора о доживотном издржавању и доживотној ренти, као и на примању по основу уговора о осигурању живота, може се спровести на делу који прелази износ највише сталне социјалне помоћи која се исплаћује на подручју на коме дужник има пребивалиште (чл. 93. ст. 5. ЗИП).

Овде је због неједнакости износа које неко лице може да прима по овим основама немогуће унапред математским путем одредити износ који је заштићен. Зато је законодавац усвојио критеријум највише сталне социјалне помоћи која се исплаћује на подручју на коме дужник има пребивалиште. Предмет извршења могу бити само примања изнад тог износа.

Такође, треба напоменути да се код примања по основу доживотне ренте овде имају у виду само она која се плаћају из уговорног односа, а не и она која би била остваривана по неком другом основу. Разликовање је неопходно, јер су примања доживотне ренте или издржавања по вануговорном основу редовно подвргнута правилима чл. 92. тачка 1. ЗИП и апсолутно су изузета од извршења.

Ако се предлог за извршење односи на примања дужника на којима је извршење ограничено — суд ће одбити предлог. Ако се то пропусти извршење у том делу ће се накнадно, по приговору дужника, обуставити а спроведене извршне радње укинуги.

⁴ Ово ограничење извршења не односи се само на дужника који прима зајамчени лични доходак, већ и на дужника који прима пензију мању од утврђеног граничног износа најнижег пензијског осигурања (Окружни суд у Вараждину, Гж. 992/84, Вукашин Ристић — Богољуб Поповић: исто, стр. 151).

Већ смо споменули да и поред тога што ЗИП нека потраживања проглашава за незапленива, ЗОО та потраживања посебно наводи као случајеве када је пребијање искључено. То је пре свега случај са потраживањем по основу законске обавезе издржавања. Нама се чини да је законодавац (творац ЗОО) хтео посебно да истакне немогућност да лице, које је неспособно за рад, а уз то нема ни средства за живот, буде услед пребијања свог потраживања по томе основу, лишено средстава без којих не може да обезбеди своју егзистенцију.

Законска обавеза издржавања је строго личног карактера, што значи да је непреносива, ненаследива и да се не може угасити путем компензације. Тако, на пример, ако жена буде осуђена да накнади причињену штету мужу, који јој даје одређено месечно издржавање у новцу, муж неће моћи да тражи извршење компензације, јер се примања на основу права издржавања не могу запленити. Поред ових карактеристика, законска обавеза издржавања има и имовински карактер што јој даје и неке друге одлике. Тако, нпр., поверилац може захтевати у одређеним временским размацима од дужника исплату појединих obroка. Овде је важно истаћи да сва остала повериочева овлашћења, као на пример да тражи промену висине дуговања или промену начина извршења обавезе, проистичу из њега и везана су за то његово право. Због тога, повериочево право да тражи исплату појединог obroка, ако га посматрамо као посебно субјективно право, нема оне карактеристике, које су својствене праву на издржавање. Другим речима, друкчија је правна природа права издржавања од правне природе појединих доспелих obroка издржавања. Појединим obroком издржавања поверилац слободно располаже не дирајући тиме у право на издржавање које остаје нетакнуто за будућност. По природи ствари, поверилац наплаћене obroке користи тако како најбоље може да набави себи неопходна средства за живот. Због тога је суштинска особеност повериоцског права да захтева исплату доспелог obroка издржавања имовинског карактера. Кад поверилац реализује то своје право, он је тиме исцрпио и своје право на издржавање у целини за тај период. Међутим, ако из било којих разлога он то своје право не реализује, онда то право, тј. право на тај доспели а неисплаћени оброк, остаје имовинско право и представља обично грађанско-правно потраживање.

Према томе, пошто право на поједине доспеле obroке нема лични карактер већ представља обично грађанско-правно потраживање, оно и има све особине тих потраживања. Због тога, право да захтева доспеле, а неисплаћене obroке, застарева у року од три године (чл. 372 ЗОО). Супротно од законске обавезе издржавања, правом на доспеле obroке поверилац слободно располаже. Они могу бити предмет наслеђивања за случај повериоцеве смрти, а могу бити и предмет принудног извршења, па, према томе, то потраживање може и да се угаси на основу компензације. Због тога треба строго разликовати право

на издржавање — које је незаплениво, од права повериоца издржавања да захтева поједине доспеле оброке — које је запленио, па тако и може престати пребијањем.

2.2. Потраживање ствари или вредности ствари које су дужнику биле дате на чување, или на посуду, или које је дужник узео бесправно, или их бесправно задржао

Предмет компензације не могу бити ни потраживања за повраћај ствари или вредности ствари уколико је повраћај у природи немогућ, које је дужник узео бесправно или су му оне биле дате на чување или на послугу. Ако поверилац има потраживање по неком од ових основа, дужник не може према њему истицати захтев за пребијање својих потраживања, која има према повериоцу. Дужник мора прво да испуни своју обавезу, тј. да врати ствар, па тек онда да захтева намирење својих потраживања. Недопуштеност компензације потраживања у овим случајевима инспирисана је начином на који је дужник дошао до ствари коју поверилац потражује од њега, односно, основом по коме дужник држи те ствари. Тако, на пример, компензација је недопуштена, ако је дужник украо ствар, јер би то значило заштиту противправног понашања. Слично је и са оставом и послугом, јер се ту компензација противи циљу ових уговора, а негира се и однос поверења на коме ови уговори почивају.

2.3. Потраживање настало намерним проузроковањем штете

Ако поверилац злом намером проузрокује свом дужнику штету, онда се он не може служити изјавом о пребијању са тако насталом противпражином. Смисао ове законске одредбе је у томе да се злонамерном штетнику не смеју дати никакве олакшице поводом обавезе да накнади штету, јер се то противи нашим моралним схватањима. То би било противно и општем правилу према којем је свако дужан да се уздржи од поступка којим се може другом проузроковати штета (чл. 16. ЗОО). Ако би се повериоцу који намерно проузрокује штету свом дужнику пружила заштита да може да користи за своју пражињу изјаву о пребијању, онда би дошли у ситуацију да се у случају када се поверилац не може да наплати од свог дужника за своје потраживање — може му намерно штету проузроковати, само да би му напакостио, да би га оштетио. Зато поверилац мора да ефективно испуни своју обавезу, а не уместо тога да захтева пребијање те своје обавезе са неком обавезом, коју по неком другом основу има оштећеник према њему. Вероватно је наш законодавац имао ово у виду када је ово потраживање прогласио некомпензацибилним. Само ако штета није намерно проузрокована, може се пребити захтев за

обештећење са повериочевим правом према оштећеном дужнику. Недопуштено компензације у овом случају показује да се ни у модерном праву одговорност за проузроковану штету није сасвим ослободила од пеналних елемената.

2.4. Потраживање накнаде штете причињене оштећењем здравља или проузроковањем смрти

Постојеће потраживање не може се истицати ради пребијања са потраживањем насталим по основу штете настале оштећењем здравља или проузроковањем смрти. Ово због тога што је оштећење здравља или узроковање нечије смрти забрањено, па чак и кажњиво. Не мора се радити о намерној повреди и није битно како је дошло до телесне повреде или смрти лица. Потраживање по овом основу не може бити компензацибилно и мора се испунити.

2.5. Потраживање које потиче из законске обавезе издржавања

Потраживање које је законом установљено ради издржавања, по било ком основу (развод брака, губитак издржаваоца и сл.) мора се и реализовати. У његовој реализацији лежи сврха његовог установљења. Ако се ово потраживање не би реализовало, тј. ако титулар тога права не би добио издржавања, онда не би био постигнут циљ ради којег је то потраживање установљено. Право на издржавање не може се запленити, а самим тим не може бити ни предмет принудног извршења. Ако не може бити предмет принудног извршења, онда не може бити ни предмет компензације.

Треба рећи да у чл. 341. 300 нису наведена сва потраживања чији је престанак пребијањем у нашем праву искључен. Ту би требало додати и нека друга потраживања, без обзира, да ли је то одређено неким правилима 300 или неког другог прописа или пак проистиче из општих правила. Тако, на пример, не може се пребити потраживање, које је уписано у јавне књиге осим у случају ако је и друго потраживање уписано у такве књиге. Ако би компензација била допуштена у овом случају, онда би било нарушено начело поверења у јавне књиге. Наиме, лице које савесно стекне једно потраживање, које је уписано у јавну књигу, на пример, пријемник по основу споразума о уступању потраживања, основано очекује да оно постоји, тј. да није престало пребијањем или на неки други начин. Због тога ни дужник те обавезе не може према њему истицати неко своје потраживање (ради компензације) које има према уступнику. Међутим, ако би дужничково потраживање било уписано у јавну књигу на истом месту где и уступљено потраживање, или ако би пријемник приликом уступања био обавештен о постојању тог потраживања, компензација би била допуштена. (Види чл. 340 300).

— Потраживање накнаде материјалне штете такође не може престати на основу компензације, осим ако је оно установљено правоснажном одлуком или писменим споразумом између оштећеника и штетника. У прилог ове забране, у литератури се наводи аргумент који се тиче схватања да је за компензацију, поред осталих услова, потребно да су два узајамна потраживања ликвидна. Код права на накнаду штете, ликвидност се постиже тек правоснажношћу одлуке којом се одређује износ накнаде или закључењем споразума између оштећеника и штетника, па отуда и немогућност компензације у одсуству такве одлуке односно споразума.⁵

На крају треба поменути да међу некомпензабилна потраживања треба убројати и она која су иначе компензабилна, али која су странке својим споразумом, искључиле њихово пребијање. То изричито није предвиђено у чл. 341. ЗОО, али нема сметњи да заинтересована лица на овај начин уреде своје одnose. Иначе, за овај споразум важе сва општа правила уговорног права, а посебно она која се тичу допуштености основа и предмета.

Дужник не може вршити пребијање ако је његово потраживање доспело тек пошто је неко трећи ставио забрану на повериочево потраживање према њему (чл. 342. ЗОО). Овим правилом прописано је да дужник, тј. један од субјеката узајамних облигација, не може вршити пребијање свог потраживања са потраживањем свог повериоца односно другог субјекта које је доспело тек пошто је неко трећи на њега ставио забрану. Овде се ради о томе да је потраживање повериоца употребљено као обезбеђење извршења неке обавезе његовог титулара. Према чл. 96. ст. 1. Закона о извршном поступку, решењем о стављању забране на поменуто повериочево потраживање, забрањује се дужнику тога потраживања да га исплати повериоцу, а истовремено се забрањује и повериоцу да га наплати или располаже њиме на било који начин. Ово правило има за циљ да ускрати располагање повериочевим потраживањем, а компензација је један од видова располагања узајамним тражбинама. Ако то не би било тако, онда би интереси трећег лица на чији захтев је и стављена забрана на то потраживање, били изиграни, јер би се компензацијом то забрањено потраживање могло угасити. Уношењем овог правила у ЗОО хтела се отклонити свака неизвесност у погледу немогућности компензације забрањеног потраживања у наведеним околностима.

Можемо још рећи, да код овог искључења могућности компензације недостају и две претпоставке за компензацију прописане у чл. 336 ЗОО. Наиме, ако неко трећи стави забрану на повериочево потраживање према дужнику још пре него што

⁵ Проф. др Слободан Перовић — проф. др Драгољуб Стојановић: Коментар Закона о облигационим односима, Књига прва, Културни центар — Горњи Милановац и Правни факултет — Крагујевац, 1980, стр. 342.

је дужниково противпотраживање према повериоцу доспело — тада, претходно, на дужничкој страни није постојала претпоставка доспелости, а затим, накнадно, након стављања забране треће особе на повериочево потраживање према њему, отпала је дотад постојећа претпоставка узајамности потраживања.

Ако би се при постојању услова за компензацију забрана располагања потраживањем укинула, до компензације би могло доћи. Тада ће се сматрати да до забране располагања потраживањем није ни дошло.

Компензација је такође могућа и у случају ако дужниково потраживање према повериоцу доспе пре него што треће лице стави забрану на повериочево потраживање према њему.

Мр Ранка Рачић
Правни факултет у Мостару

ПОКРЕТАЊЕ ПОСТУПКА ЗА РАЗВОД БРАКА (I)

1. Поступак за развод брака покреће се тужбом, што су предвидјели сви републички и покрајински закони,^{1*} али брачни другови могу покренути бракоразводну парницу и заједничким приједлогом за развод брака,² као и захтјевом за споразумни развод брака.³

Иако су све ове три страначке парничне радње од исте важности као иницијални акти, јер је свака од њих подобна да стави судски механизам у покрет и изазове судску дјелатност, сваку од њих странка може предузети под тачно одређеним условима који су предвиђени правилима процедуре.⁴

Поступак за поништење брака, као и поступак којим се тражи да се мериторно утврди да одређени однос представља брак или да одређени однос не представља брачни однос, покреће се тужбом.

¹ Видјети: чл. 68. ст. 1. ПЗБиХ; чл. 312. ст. 1. ЗБПОХ; чл. 6. ст. 1. ЗпшМ; чл. 303. ПЗЦГ; чл. 68. ЗБПОСл; чл. 348. ст. 1. ЗБПОС; чл. 334. ст. 1. ЗБПК; чл. 70. ЗБВ.

* Напомена Редакције: аутор разматра стање и правну регулативу свих република и покрајина које су чиниле СФРЈ. — Текст је приспео у Редакцију 13. I 1992.

² Покретање бракоразводног поступка заједничким приједлогом предвидио је изричито: ПЗБиХ и то чл. 68. ст. 2. у вези са чл. 57. као и ЗБПОХ у чл. 312. ст. 2. у вези са чл. 36.

³ Покретање бракоразводног поступка захтјевом за споразумни развод брака изричито је предвидио ПЗБиХ чл. 68, у вези са чл. 53; ЗБПОХ чл. 312. ст. 2. у вези са чл. 57; ЗпшМ чл. 16. ст. 1; ЗБПОСл чл. 71. ст. 1. у вези са чл. 64. ст. 1; ЗБПОС чл. 348. ст. 2. и 3. у вези са чл. 84; ПЗЦГ чл. 303. ст. 2. у вези са чл. 56; ЗБПОК чл. 334. ст. 2. и 3. у вези са чл. 70.

⁴ Станковић, Г., Поступак за развод брака у СФРЈ, докторска дисертација, Ниш, 1979, стр. 268.

I. ТУЖБА

2. У погледу покретања бракоразводне парнице, тужбом као страначком диспозитивном радњом, нема разлике у односу на покретање редовног или општег парничног поступка,⁵ у којем као правило важи да се парнични поступак покреће тужбом. Ову страначку парничну радњу може предузети само један брачни друг против другог брачног друга, који тражи од суда да брак престане разводом. Тужба за развод брака има карактер конститутивне тужбе. У домаћој литератури ову тужбу неки теоретичари називају *правнопреиначавна*,⁶ други опет *конститутивна*,⁷ трећи *преображајна*.⁸

3. Поред захтјева за развод брака у вријеме важења ОЗБ-а и републичких закона који су га „преузимали”, тужилац је могао да захтјева да утврди чијом је кривицом брак разведен.⁹ Захтјев за утврђивање кривице је несамостални захтјев. То је правозаштитни захтјев посебне врсте, који није могао бити самостални предмет неке парнице. О захтјеву за утврђивање кривице се могло одлучивати у бракоразводној парници само ако се усвоји захтјев за развод брака.

Ако је тужилац у току поступка истакао захтјев за утврђивање кривице, у питању је било преиначење тужбе проширењем тужбеног захтјева, јер поред постојећег захтјева за развод брака, тужилац је истицао још један захтјев — захтјев за утврђивање кривице.¹⁰

У Републици Хрватској ограничено је вршење права на развод брака. Према Закону о браку и породичним односима Републике Хрватске муж не може тражити развод брака за

⁵ Интересантно је примјетити да у нашој литератури проф. Марковић и проф. Станковић употребљавају термин „општи” и „редовни” парнични поступак као синониме. (Видјети: Марковић, М., Грађанско процесно право, књ. I, св. 1, Београд, 1957, стр. 57; Станковић, Г., Грађанско процесно право, Београд, 1989, стр. 20). Проф. Познић, проф. Трива, проф. Чалија употребљавају искључиво термин „општи парнични поступак” коме супротстављају „посебне парничне поступке”. (Видјети: Познић, Б., Грађанско процесно право, Београд, 1976, стр. 47; Трива, С., Грађанско процесно право, Загреб, 1983, стр. 8; Чалија Б., Грађанско процесно право, Сарајево, 1986, стр. 8), док проф. Кахми користи искључиво термин „редовни парнични поступак” (видјети: Кахми, С., Грађански судски поступак, Сарајево, 1967, стр. 383).

⁶ Станковић, Г., Поступак за развод брака у СФРЈ, докторска дисертација, Ниш, 1979, стр. 126.

⁷ Чалија, Б., *Op. cit.*, стр. 669; Трива, С. — Белајец, В. — Дика, М., Грађанско парнично процесно право, Загреб, 1986, стр. 633; Цегелић, Д., Основе престанка брака по ЗБПО Хрватске, Зборник, Загреб, 1/80, стр. 71; Базала Б., Одлука о кривњи за развод брака, Наша законитост, 7—8/58, стр. 321.

⁸ Познић, Б., Грађанско процесно право, Београд, 1984, стр. 376.

⁹ Видјети: Познић, Б., Изрека о кривњи у бракоразводној процесни, Архив 1/58, стр. 50—60, Базала Б., *Op. cit.*, стр. 321—331; Тасић, В., Два спорна питања код примјене Закона о парничном поступку, Правни живот, 2/76, стр. 65—71.

¹⁰ О томе детаљно видјети: Станковић, Г., *Op. cit.*, стр. 194.

вријеме трудноће жене, односно док њихово заједничко дијете не наврши годину дана живота, с тим ако жена не пристане на развод (чл. 54. ст. 3).¹¹ У литератури се истиче да је ово ограничење уведено ради заштите интереса трудне жене, мајке и новорођенчета.¹²

4. У тужби за развод брака тужилац може поставити захтјев да суд утврди да брак не постоји или захтјев за поништај брака. У овом случају захтјев за развод брака може да буде само помоћни.¹³ Ради се, наиме, о томе, да је у питању евентуално кумулирање тужбених захтјева за поништај брака, јер у случају кумулације тужбених захтјева за поништај брака и захтјева за развод брака, немогуће је развести ништав брак. Суд може развести само пуноважан брак. Све републике су предвидјеле овај вид кумулације.

У случају кумулације захтјева за утврђивање да брак не постоји и захтјева за развод брака, поново захтјев за развод брака може бити само евентуални захтјев. Не би било допуштено истицати, као примарни, захтјев за развод брака, а као евентуални, захтјев за утврђивање да брак не постоји, јер захтјев за развод брака имплицира тврдњу да брачни однос постоји.¹⁴ Овај вид кумулације долази у обзир у оним републикама које су предвидјеле изричито подизање тужбе ради утврђења да ли постоји брачни однос.

5. Није могућно спајање тужбеног захтјева за развод брака са захтјевом друге правне природе.

Међутим, и од овог правила постоје одступања. Тужба поред захтјева за развод брака може да садржи и: захтјев за чување и васпитање и захтјев за издржавање заједничке дјеце. Осим тога, тужба поред захтјева за развод брака може да садржи и захтјев за издржавање брачног друга.¹⁵

Суд, кад су у питању они захтјеви који се тичу чувања, васпитања и издржавања малолетне дјеце поступа по службе-

¹¹ Интересантно је примјетити да је и у совјетском праву ограничено вршење права на развод брака. Наиме, муж нема право да без сагласности жене покрене поступак за развод брака за вријеме трудноће као и за вријеме од године дана послје рођења (Видјети: Бељкова, Н. А., Законодавство о браку и породици у СССР, *Анали*, 3/74, стр. 322; Најновији закони из породичног права, Основни законодавства СССР и савезних република о браку и породичним односима. Чл. 14. Институт за упоредно право, Серија Е, број 51, стр. 21).

¹² Алинчић, М.—Бакарић-Михановић А., *Породично право*, Загреб, 1980, стр. 93; Пањавић, З., Једно ограничење права на тужбу за развод брака, *Гласник*, Крагујевац, 1984, стр. 113; Супротно. Карловчан, И., Приједлози и мишљења на нацрт Закона о породичним односима, *Наша законитост*, Загреб, 11—12/76, стр. 78—79.

¹³ Станковић, Г., *Op. cit.*, стр. 129.

¹⁴ Трива, С.—Белајац, В.—Дика, М., *Op. cit.*, стр. 638.

¹⁵ Видјети: Траљић, Н., Неке иновације у области издржавања бивших брачних другова у законодавству социјалистичких република и покрајина, *Правна мисао*, Сарајево, 7—8/78, стр. 132—139.

ној дужности.¹⁶ Чак, и кад није постављен захтјев, суд одлучује *ex offio*. Кад се ради о алиментационим захтјевима брачног друга, суд извиђа и одлучује само ако је постављен захтјев.¹⁷

У свим републикама, посебним процесним правилима допуштено је да се са бракоразводном парницом споје алиментационе парнице и парнице ради чувања и васпитања дјете. Без обзира што се ради о парницама у којима се спор рјешава примјеном различитих процесних правила, оваква могућност је изричито допуштена због специфичних интереса брачних другова и њихове дјете. Због тога, тужилац у истом тужбеном писмену може да захтјева да суд одлучи о издржавању, чувању и васпитању заједничке дјете, као и да суд одлучи и о његовом издржавању.¹⁸

6. Тужбу као диспозитивну парничну радњу подиже брачни друг у принципу под истим условима као и у редовном парничном поступку. Тужба је страначка парнична радња којом се покреће бракоразводни поступак (тужба у материјалном смислу). У формалном смислу, тужба је поднесак у коме је садржана иницијална парнична радња.

Тужба је акт страначке диспозитивне парнице који се користи кад бракоразводној парници претходи бракоразводни спор. Покретањем поступка за развод брака брачни другови постају странке у бракоразводном поступку пошто се оне обраћају суду и траже од њега да донесе одлуку о престанку брака разводом. Странке у парници, по правилу, имају улогу тужиоца и туженог. Брачни друг који подиже тужбу за развод брака постаје тужилац, а други брачни друг, против своје воље, постаје тужени. Међутим, кад је бракоразводни поступак покренут споразумним приједлогом, у парници за развод брака нису подијелене процесне улоге. Пошто не постоје супротни интереси, оба брачна друга су предлагачи или учесници у поступку. И у том случају, иако се ради о парници *suī generis*, брачни другови стичу положај странке у парници предузимањем иницијалне парничне радње.¹⁹

Бракоразводни поступак покреће тужбом један брачни друг кад други брачни друг жели да се брак одржи и одбија сваку иницијативу да брак престане разводом или кад други

¹⁶ Треба примјетити да је чл. 81. ОЗБ предвиђао да поступак одређивања привремене мјере ради давања издржавања брачном другом суд може покренути *ex offio*.

¹⁷ О томе детаљно видјети: Траљић, Н., Издржавање брачног друга, Зборник, Загреб, 1—2/78, стр. 131—139; Траљић, Н. Неке иновације у области издржавања бивших брачних другова, Правна мисао, 7—8/78, стр. 132—139; Раџман, Д., Супружанско издржавање и кривица за развод брака, Одвјетник, Загреб, 3—4/66, стр. 57—62.

¹⁸ Уз захтјев који се тиче самог брака у пољском праву може бити истакнут и тужбени захтјев имовинскоправне природе. (Видјети: Познић, Б., Пољски законик у грађанском судском поступку, Анали, 1/73, стр. 91).

¹⁹ О томе детаљно видјети: Станковић, Г., Поступак за развод брака у СФРЈ, докторска дисертација, Ниш, 1979, стр. 132—139.

брачни друг не жели да учествује у иницирању бракоразводног поступка. У улози парничних странака у парници за развод брака могу да се јаве само брачни другови.

1. Преиначење тужбе у брачним парницама

7. У брачним парницама тужилац има могућност да преиначи тужбу. Међутим и овдје постоје значајна одступања од општег парничног поступка,²⁰ која су последица посебне природе брачних односа. Преиначење тужбе у субјективном смислу²¹ у брачним парницама не долази у обзир, јер тужилац је сасвим сигуран кога ће означити као туженог. То је лице са којим је у браку. Ако је у питању било погрешно навођење имена, онда се ради о класичној исправци тужбе која нема карактер преиначења.²²

8. Преиначење тужбе у објективном смислу се састоји у томе што се више не остварује исти захтјев за заштиту права. Тужилац преиначењем тужбе мијења првобитно истакнути захтјев или поред постојећег истиче нови захтјев. Преиначење тужбе у брачним парницама могућно је само мјењањем тужбеног захтјева тако што је нпр. могућно умјесто захтјева за развод брака истаћи захтјев да се брак поништи или да се утврди да између брачних другова не постоји брачни однос.

Напокон, преиначење је могућно кад се на главној расправи захтјева више но што је првобитно тражено: кад се поред захтјева за развод брака истакне и захтјев за утврђивање кривице за развод брака²³ или кад се преиначење изврши кроз евентуалну кумулацију тужбених захтјева, при чему првобитни захтјев брака постаје помоћни захтјев.

Тужилац изјаву о преиначењу може дати усмено на рочишту или поднеском. Преиначење тужбе је могућно све до закључења главне расправе. До достављања тужбе туженом преиначење је могућно без пристанка туженог, а након тога, потребно је да се тужени изјасни о преиначењу.

2. Противтужба у брачним парницама

9. Тужени брачни друг може до закључења главне расправе подићи тужбу (противтужбу) и њоме тражити развод,

²⁰ Видјети: Васић, М., Начело диспозиције у поступку у брачним споровима, Правни живот, 3/83, стр. 364; Тасић, Б., Два спорна питања код примјене Закона о парничном поступку, Правни живот, 2/76, стр. 69—72.

²¹ О преиначењу тужбе у субјективном смислу детаљно видјети: Познић, Б., Субјективно преиначење тужбе, *Анали*, 5—6/74, стр. 769—789.

²² Станковић, Г., *Op. cit.*, стр. 364.

²³ У чл. 62. ст. 1. ЗБВ изричито је регулисано да тужилац поред захтјева за развод брака може да истакне и захтјев за утврђивање кривице (О томе детаљно видјети: Станковић, Г., *Поступак за развод брака у СФРЈ*, докторска дисертација, Ниш, 1979, стр. 475. и 476).

поништај брака или да се утврди да брак не постоји. Дакле, ради се о диспозитивном праву туженог да у противтужби подигне нове захтјеве и изнесе нове чињенице и предложи доказе.

У погледу правила о противтужби, републике су заузеле различите ставове. Тако ЗБПОС; ЗБПОК; ПЗБиХ и ЗБПОСл не садрже прописе о противтужби, што значи да ће у овим републикама бити примјењене одредбе Закона о парничном поступку о противтужби. У чл. 314. ЗБПОХ; чл. 65. ЗБМ и чл. 73. ЗБВ регулисано је да тужени подиже самосталну тужбу у којој истиче захтјев исте садржине. Специфична правила о противтужби у брачним парницама омогућују туженом да истакне исто-вјетан захтјев о коме већ тече парница.²⁴

Након проведене главне расправе, суд ће одлучити истовремено о захтјеву који је садржан у тужби као и о захтјеву о противтужби.²⁵ Тужени може тражити да се противтужбом утврди да брак не постоји. Проф. Марковић поводом овог питања износи врло занимљиво мишљење, које је, чини ми се, исправно. Пошто захтјев за утврђење да брак не постоји има прејудисицијелни карактер у односу на захтјев за развод брака, јер се утврђује да брак правно не егзистира те не може престати разводом брака који никад није ни постојао, требало би да суд претходно испита основаност овог захтјева. Проф. Станковић истиче да ако суд утврди да брак не постоји, да би суд могао да донесе дјелимичну пресуду и да, касније, коначном пресудом одлучи о захтјеву за развод брака. Исто рјешење аутор предлаже и у случају да је тужени истакао захтјев за поништај брака, па суд утврди да је тај захтјев неоснован.²⁶ Дакле, и у овој ситуацији цјелисходно је да суд донесе дјелимичну пресуду, а коначном пресудом да одлучи о основаности тужбеног захтјева.

Дјелимична пресуда не долази у обзир кад се у тужби и противтужби истичу захтјеви истовјетне садржине (за развод). Међутим, ако се захтјеви разликују, дјелимична пресуда је пожељна и могућна.

Кад суд утврди, након проведене расправе, да је захтјев за поништај брака основан, обуставиће поступак по тужби за развод брака, јер је беспредметно расправљати о разводу. Развести се може само пуноважан брак, те не може престати разводом брак који никад није ни егзистирао.

Одлука се мора донијети једновремено јер усвајање захтјева за поништај искључује расправљање о захтјеву за развод брака.²⁷

²⁴ Бабић И., Посебна обиљежја поступка у брачним споровима, Правни живот, Књига о грађанском судском поступку I, 1989, стр. 196; Тако и проф. Станковић (Видјети: Станковић, Г., Поступак за развод брака у СФРЈ, докторска дисертација, Ниш, 1979, стр. 196).

²⁵ О овоме постоје изричите законске одредбе. Тако је одређено у чл. 314. ЗБПОХ; чл. 73. ст. 2 ЗБВ; чл. 11. ЗпМ.

²⁶ Видјети: Станковић, Г., *Op. cit.*, стр. 198.

²⁷ Станковић, Г., *Op. cit.*, стр. 297.

10. Тужени подиже противтужбу код суда код кога је тужен. По својој природи противтужба у брачним парницама је конексна. Конекситет је одређен, прије свега, везом која постоји између захтјева, тужбе и противтужбе.²⁸

Тужени има могућност да од момента литиспеденције па до закључења главне расправе подигне противтужбу.²⁹

Противтужба је самостална тужба и њено постојање је независно од судбине тужбе. Ако тужилац повуче тужбу, поступак по противтужби ће се наставити.

²⁸ Ова правила произлазе из чл. 189. ЗПП, дакле, примјењују се одређе редовног парничног поступка.

²⁹ Видјети: Чизмовић, М., Поступак у брачним споровима, Београд, 1985, стр. 67; Познић, Б., Грабанско процесно право, Београд, 1986, стр. 377.

КРИТИКА ПРАВНЕ ПРАКСЕ

Мр Душан Николић

асистент Правног факултета у Новом Саду

ПОРЕЗ НА ПРАВО ДУГОРОЧНОГ ЗАКУПА НЕПОКРЕТНОСТИ

Дуго најављивана реформа пореског система у Републици Србији започета је доношењем прописа којима је знатно проширен круг пореских обвезника. Тако, по одредбама *Закона о порезима на имовину*, осим власника непокретности, могу бити опорезовани плодоуживаоци, титулари права употребе непокретности, носиоци права становања, а под одређеним условима и носиоци права дугорочног закупа стана или пословне просторије.¹ Очигледно, ради се о крупним системским променама које се тичу имовинских интереса великог броја грађана. Зато су одредбе новодонетих прописа требале бити обухватније и прецизније формулисане. По општим правилима номотехнике, закони којима се радикално мењају поједине гране права (системски закони), морају бити детаљнији од оних који се заснивају на устаљеној правној пракси. Да редактори *Закона о порезима на имовину* нису о томе водили рачуна, потврђују правне празнине и недоречености законског текста, које изазивају недоумице не само код пореских обвезника већ и у надлежним органима управе. Посебне тешкоће изазвале су непрецизне одредбе о плаћању пореза на право дугорочног закупа непокретности.

Појам дугорочног закупа непокретности

Важећим прописима је утврђено да се порез на имовину, између осталог, плаћа и на *право дугорочног закупа стана, пословне просторије и других непокретности, ако је стечено по*

¹ В. чл. 2. *Закона о порезима на имовину* (Службени гласник Републике Србије, бр. 76/1991).

нетржишним условима.² Међутим, Закон о порезима на имовину не садржи одредбу којом се одређује појам дугорочног закупа. *Prima facie*, нејасно је који се закупци сматрају пореским обвезницима.

У пракси би се постојећа правна празнина могла превазићи ослањањем на појам дугорочног закупа који је уведен Законом о изменама и допунама Закона о промету земљишта и зграда 1967. године.³ Наведеним прописом је утврђено да се дугорочни закуп може уговорити за период од најмање пет и највише тридесет година.⁴ По том стандарду, иначе, шире прихваћеном у правној теорији⁵ и пракси, порез на право дугорочног закупа плаћали би закупци који су закупили непокретност за период од пет и више година. Пореским обвезницима по овом основу сматрају се само лица која су право дугорочног закупа стекла по нетржишним условима.

Појам стицања права дугорочног закупа по нетржишним условима

Да ли је право стечено по условима који су важили на месно тржишту у време закључења уговора, фактичко је питање које решава надлежни државни орган у конкретном случају. Он би морао утврдити да ли је купац био изложен утицају слободне утакмице (конкуренције) при стицању права и да ли је висина закупнине одређена на бази понуде и тражње.

Ослобођење од обавезе плаћања пореза на право дугорочног закупа

Законом о порезима на имовину је прописано да се власник закупљене непокретности не сматра пореским обвезником. Порез је дужан да плати купац.⁶ Тиме је искључена могућност двоструког опорезивања и преваљивања пореске обавезе на носиоца права дугорочног закупа. Изузетно, обавеза плаћања пореза може прећи са купца на куподавца. Поменути закон прописано је да „у случају када ималац станарског права, односно друго законом овлашћено лице (подвукао Д. Н.) поднесе понуду да откупи друштвени стан, а власник стана понуду не прихвати у року од 60 дана од дана подношења понуде, порез на имовину плаћа само власник, почев од првог

² В. чл. 2, ст. 1, тач. 4. Закона о порезима на имовину.

³ Сл. лист СФРЈ, бр. 17/1967. Основни текст Закона о промету земљишта и зграда објављен је у Сл. листу СФРЈ, бр. 43/1965.

⁴ В. чл. 40б, ст. 3. Закона о изменама и допунама Закона о промету земљишта и зграда.

⁵ В. др Миодраг Орлић, Закуп, одредница у Енциклопедији имовинског права и права удруженог рада, Београд, 1978, том III, стр. 920.

⁶ В. чл. 2, ст. 3. наведеног Закона.

дана наредног месеца по истеку рока од 60 дана.⁷ Наведеном могућношћу могу се користити и носиоци права дугорочног закупа стана јер према одредбама Закона о стамбеним односима могу у целини или у идеалним деловима купити стан у друштвеној својини који користе.⁸

* * *

Недореченост Закона о порезима на имовину могла се избећи незнатним проширењем законског текста. На жалост због његове мањкавости и постојећих празнина, многи ће грађани осетити сву *штетност непознавања права* плативши недугувано или плаћајући знатне новчане казне због неизмирења пореских обавеза према држави.

⁷ Ст. 4, чл. 2. Закона о порезима на имовину.

⁸ В. чл. 6. Закона о стамбеним односима (Сл. гласник ОРС, бр. 12/1990).

ПРИКАЗИ

Др Александар Маркићевић

МЕДИТАЦИЈЕ НАД КЊИГОМ МИЛИВОЈА СТЕВАНОВИЋА У ТИТОВИМ ФАБРИКАМА „ИЗДАЈНИКА”

Имам част да вам представим књигу Миливоја Стевановића-Долинског *У Титовим фабрикама „издајника”*.

Преживелим логорашима Голог отока, писца ове књиге не треба представљати. У плејади голооточких мучитора, оних који су најжешће и најдуже злостављани због својих идеја и пркосног става, Миливоје Стевановић има своје видно и истакнуто место. Али, због наше јавности из које је аутор изгнан пре више од четири деценије и нове читалачке публике, потребно је да изложимо макар и само фрапантне појединости из необичне и трагичне судбине овог човека.

Миливоје Стевановић има злосрећну славу човека који је најдуже боравио у логорима голооточког архипелага. Ухапшен је 8. августа 1949. године, а изашао је на слободу 8. августа 1961. године. После пуних дванаест година проведених у казниматима Голог отока Миливоје Стевановић ни у такозваној слободи није остављен на миру. Био је непрекидно под будном полицијском присмотром, вечито привођен, шиканиран и прогоњен, и без престанка праћен сенкама ухода и доушника полиције. Поново је изведен пред суд 1975. године и због злочина мишљења осуђен је на казну затвора у трајању од десет година. Иако стар и болестан, издржао је седам година и шест месеци робије и опет се обрео на слободи без посла и средстава за живот праћен и даље жбирима и савременим направама за прислушкивање. У заточењу провео је Миливоје Стевановић деветнаест и по година, сваки четврти дан свог живота.

У бескрајном каравану дана, ноћи, месеци и година своје робијашке и логорашке одисеје упознао је Миливоје Стевановић безмало све мртве домове, кланице душа и мучилишта расејана од Београда до јадранских острва. Тај пут га води из самица-ледењача затвора у Бушиној улици, на Ади, Бањици до

„јазбина” маријатерезијског казамата у Старој Градишки и логора на Голом отоку. Упознаје и билећки логор и одатле се враћа на Голи оток, као средишно и главно мучилиште. И ту силази и у последњи круг дантеовског пакла на само дно свих зала, у злогласну Петрову рупу, која се званично води као Објекат 101 или радилиште 101, где су били заточени најчувенији логорашаи министри, генерали, пуковници, учесници више револуција и они који су, и без чина и високог звања, стекли име пружањем отпора полицијском терору и безакоњу.

На тело и душу овог логораша сручила се огромна лавина разноврсних злостављања. Доживео је све облике и степене разних тортура: дивљачко батинање са „толико много батина, да се број удараца једино, ваљда, могао мерити не месецима и данима, него часовима мог живота”. На његовој кожи испробан је и режим самица-бетоњерки, познатих леденица без икаквог инвентара и покривача. Више пута бућен је у само праскозорје и из затворске ћелије извођен у двориште уз вешту инсценацију коначног погубљења, које се потом одлаже. У инквизиторском бестијању, Миливоје Стевановић био је подвргнут и специјалном мучењу и дављењу уз помоћ такозваног шпанског пливања ради изнуђивања признања у истрази и то под будним, свевидећим оком и надзором великог инквизитора Спасоја Баковића, који је тада био помоћник министра унутрашњих послова Србије. И после сваке сеансе тортуре избациван је у полусвести у своју „штенару” и остављан да га зимска хладноћа освести. Искусио је Миливоје Стевановић и сва голооточка мучења: вишемесечне бојкоте, проласке кроз шпалир и stroj уз урлике логораша „Удри банду! Убиј банду” и млаћење мочугама и летвама. Био је прогоњен у каменолому на трагачу са огромним каменим товарима попут робова насликаних на вазама египатских фараона.

Све бруталне и рафиниране методе физичке и психичке тортуре уз убиствени рад, глад и несношљиву жеђ употребљене су да би се сломили људи. Смисао тог фамозног „преваспитања” био је у томе да се убије човек у људима, да се убије душа у сваком логорашу. То је била мисао водиља тиранина Јосипа Броза и његових политичких и полицијских сатрапа. Требало је по сваку цену и уз употребу свих расположивих средстава за мучење из арсенала балканске и савремене светске тортуре да се натерају логорашаи Голог отока да „ревидирају свој политички став” речју и делом, да најпре из свог мозга и срца ишчупају из корена све идеје и идеале своје револуционарне младости и све црвене емоције, да грубо погазе свој понос и људско достојанство. Потом их је требало присилити да своје „покајање” и делом докажу, а то значи да се из жртава преобрате у гониче и целате својих другова заточеника. И кад се и тај чин обави успешно, преостало је на крају, да се логорашаи претворе у послушне доушнике чврсто везане ланцем своје „обавезе” полицији као пас за своју штенару. То би био финале једног тоталног „преваспитања” убијањем душе у човеку. Не-

срећници који су морално посрнули, можда и у тренутку сумрака свести и привремене душевне поремећености, услед примене над њима жестоких оброка тортуре, постајали су на слободи конфиденти полиције и ловци на нове жртве. Многи од њих су тужно окончали свој живот као један од јунака Биљане Јовановић у роману *Душа, јединица моја*, који је у опроштајном писму пред смрт написао: „Без душе, јединице сам остао да крепам као живинче”.

Али, Миливоје Стевановић је издржао тај страшни „атмосферски притисак”, то претешко бреме за нормалног човека. И остао је човек. И, после свих страхова које је преживео, писац исказује свој животни credo овим речима: „Припадао сам једном покрету за чије сам се идеале борио. Верујем и данас непомућеном вером у социјализам. За мном су мучне године, успомене покривене велом, смишљено и са одређеним циљем обманути другови и пријатељи, и двоје деце која израстају и имају право на објективну представу о свом оцу.”

На многим местима у овој књизи Миливоје Стевановић пише о тешким искушењима и испитима савести кроз које је сијасет пута пролазио сваки логораш. У поглављу „Изложба и врбовање Николе Бугарчића” забележен је незабораван сусрет два ратна друга. Обојица су ратовали као партизани са Јастрешца. То су сам писац Миливоје Стевановић као логораш и „непоправљива банда” и Никола Бугарчић, полицијски великодостојник и управник логора на Голем отоку. Овај приказ за богове, писац је забележио тако да „речима буде тесно, а мислима пространо”, мирним, леденим реченицама, без патетике, с пуно набоја испод површине текста. Ево тог одломка:

„Радило се о врбовци. Човек с којим сам се некад скупа борио и прилично ме познавао, подухватио се „хвалевредног” посла: понудио ми је слободу, под условом да радим за УДБ-у.”

У писменој изјави коју је написао као „сведочанство” Миливоје Стевановић је енергично одбио понуду свог ратног друга за сарадњу са полицијом. Тај тренутак забележен је у књизи речима:

„Јавио сам се на рапорт, и пружио откуцане листове. У ставу „мирно” чекао сам реакцију. Стишавао сам дисање и читао сам по лицу. Сенке изненађења на његовом лицу нису се дале сакрити. Можда одраз уображења и неверице да се противим, да се усубујем чинити то на Голем, да му не верујем, а он се тамо „заузимљиво” залагао за моје скоро ослобођење.

Завршивши са читањем, сложио је странице. Преда мном је сада био други човек. Могао сам наслутити да се савлађује и да би радије праснуо. Сада је то била повређена сујета. Или љутња због неуспело обављеног задатка.

Отпуштен сам с претећим упозорењем:

— Припиши себи последице!

Пола сата доцније отпремљен сам у самицу.”

Враћајући се при крају књиге на тај нечастан покушај свог ратног друга да га заврбује за полицију, Миливоје Степа-

новић бележи суштину свог става шкртим речима, али са кристално јасном поруком:

„Рекао сам му да сам политички писмен, да сам крвљу везан за своју земљу па да ми није потребно никакво друго везивање, а и да не желим да своју душу продајем Ђаволу.”

Има много таквих сусрета и драматичних призора забележених у овој књизи. То су махом скице и психолошки портрети многих логораша и њихових целата. Треба рећи да писцу полази за руком да једноставним језиком и стилем мајсторски исприча страдање и судбине многих кажњеника и оних пркосних и племенитих, али и оних који су оличење кукавичлука и зла. Нека поглавља ове књиге безмало су прави бисери репортерског, па и новелистичког жанра. Запажа се изразита способност и дар писца да проникне дубоко у душу логораша и да уочи карактеристичне појединости у којима се у драматским тренуцима испољавају дотле скривене црте људских карактера, што се фрапантно обелодањује у суровој голооточкој збиљи. Писац увек тражи одговоре на главна, проклета питања људског битисања под ненормалним условима живота у логору. Опседнут је питањем зашто и људи који су некад били неустрашиви борци и чисти, поштени и племенити револуционари у логору под притиском тешке физичке и психичке тортуре, жеђи и глади, постају бескарактерни „ревидирци” или чак и батинаши и убице својих другова. Где је корен тог моралног покретања и пада, постоји ли у сваком човеку запретана клица зла која у ненормалним условима избука као кукољ? Постоји ли неки јасан праг издржљивости човека или је он сасвим различит код сваког појединца? Због чега и људи који су пружали отпор злу и пркосно прошли кроз разне облике голооточких тортуре као морални победници изненада и, тако рећи, преко ноћи постају обични послушни шрафови у ужасној логорокој машинерији која меље, или чак и старешине барака? У чему је невидљива снага и тачка ослоњања људи који су све страхоте стоички издржали као што су то чинили логораша из „групе великомученика” описани у овој књизи? Све су то питања Ђаволски тешка, претешка и за генијалног Достојевског, а део тајне открива и сам писац Миљивоје Стевановић кад описује многе јунаке голооточког логора, који су изабрали смрт, да се не би покорили владајућем злу Голог отока.

Наравно, да се и обичан читалац мора запитати: из којег мрака су изронили на јавну сцену велики мештри злочина као што су Јово Капичић, Анте Раштегорац, и други злочинци из самог врха државне пирамиде. Откуда долазе батинаши у генералским униформама, министри који смишљају садистичка и чудовишна мучења, убице са еполетама официра па и носиоци ордена народног хероја. Да ли се можда, после страшних ратних клања и свих грозота концентрационих логора посејаних широм земљине кугле појавио и нови сој рашчовечених људи, људи без савести и без познања добра и зла, који су морално неосетљиви и живе чисто анималним или морбидним животом

као дивљи изданци једног ишчашеног и лудилом захваћеног времена?

Наводимо један пример који је илустративан:

На питање једног новинара, да ли он осећа грижу савести због злочина које је починио, Милован Билас је мирно одговорио да он не припада ниједној религији и да не може ни имати грижу савести.

О својим друговима из логора Миливоје Стевановић писао је праведно и истинито. Није олако изрицао пресуде и анатеме. Кад је некога назвао убицом, то је учинио са обиљем појединости о конкретном злочину и са именом убијеног. То важи и за батинаше, које увек помиње у светлу доказа и свих околности догађаја. Топло, дирљиво и осећајно, с поштовањем и дивљењем пише Миливоје Стевановић о свим логорашима који су страдали и патили и искусили сва зла голооточког пакла. Никог није заборавио, ништа није прећутао, ни светла места, ни сенке.

Кад склопимо корице ове потресне књиге дуго нам остаје у сећању цела богата галерија пластично извајаних ликова из голооточких логора. То је драгоцени садржај овог дела, отргнут од заборава и сачуван за будућа поколења.

Тешко је ову књигу разврстати у строго одређени жанр. Постоје у њој и делови дневничко-мемоарске прозе, сјајних кратких репортажа и цртица о људима и догађајима који су се дубоко урезали у пишчево сећање. Има у тој књизи и оштроумних и пронишљивих рефлексива о животу и људским судбинама, али и оштрих и озбиљних политичких коментара и есеја. Као симбиоза и спој више новинских и књижевних родова, ово дело Миливоја Стевановића је у сваком погледу успело и свакако је међу челним књигама литературе посвећене логорима.

У целини ова књига је једно аутентично и потресно сведочанство о логору на Голем отоку и другим казаматима које је писац злом срећом упознао. Стога ће ово дело бити незаобилазно штиво за сваког ко се озбиљно буде бавио књижевном или новинском логорологијом, а сигурно је да ће привући пажњу и психолога и психијатара који ће у свету ове књиге тражити психопатолошке чињенице и наћи одговоре за многе дилеме које нас опседају. И, наравно, ова књига пружа драгоцену трабу за све наше историчаре.

Историјат ове књиге је необичан као и живот њеног аутора. Књига је настала из хрпе забележака које је Миливоје Стевановић водио на танким папирићима у виду дневника од 1. маја 1958. године до 10. октобра 1959. године. Ове белешке су затим илегално прокријумчарене на слободу и оне су биле окосница овог дела.

Биографски подаци о писцу налазе се на корицама књиге. Миливоје Стевановић рођен је 19. августа 1912. године у селу Лознану код Алексинца. Пре рата уређивао је књижевни

часопис *Круг* у Крушевцу. Био је професионални новинар. У рату је Миливоје Стевановић био организатор устанка у алексиначком Поморављу и околини Јастрепца. Првоборац је, носилац Партизанске споменице 1941. После ослобођења био је главни уредник *Гласа* и *Танјуга* и уредник *Борбе*.

— 211 — Године 1949. лишен је слободе и у заточењу провео је 19 и по година. Сада живи као пензионер у Београду.

ПРАВНА ПРАКСА

КРИВИЧНО ПРАВО

ПОСЕБНИ СЛУЧАЈ ФАЛСИФИКОВАЊА ИСПРАВЕ (Чл. 234. КЗ Србије)

Када учинилац на своје возило стави регистарске таблице које припадају другом возилу коме је регистрација истекла, на тај начин неовлашћено употребљава прави знак и чини кривично дело посебног случаја фалсификовања исправе из члана 234. тачка 5. КЗ Србије.

Окривљени је направио лажну исправу на тај начин што је неовлашћено употребио прави знак тако што је са возила коме је истекла регистрација скинуо регистарске таблице, и пренео их на своје возило.

Регистарске таблице представљају прави знак о регистрацији возила, коју као писмену исправу у прописаном облику издаје државни орган у границама своје надлежности.

Стога се у овако утврђеним радњама окривљеног стичу сва обележја кривичног дела посебног случаја фалсификовања исправе из члана 234. став 1. тач. 5. у вези члана 233. став 3. у вези става 1. КЗ Србије.

(Пресуда Окружног суда у Београду Кж. 2209/91 од 13. IX 1991. и пресуда Петог општинског суда у Београду К. 620/90 од 3. VI 1991)

Напомена: Види пресуду Врховног суда Црне Горе КЗЗ 7/90 од 27. XII 1990. — „Судска пракса“ бр. 5/91 — стр. 26.

ПРЕВАРА

(Чл. 171. КЗ Србије)

Када окривљени чековне бланкете до којих је дошао на недозвољен начин испуни и потпише именом лица коме су чековни бланкети издати, па потом их употреби као праве приликом плаћања на бензинској пумпи, чини само кривично дело преваре, а не и фалсификовања исправе.

Из образложења:

Првостепеном пресудом окривљени је оглашен кривим за извршење кривичних дела преваре из чл. 171. ст. 1. КЗС и фалсификовања исправе из члана 233. став 3. у вези става 1. КЗС у реалном стицању.

Другостепени суд је одлучујући по жалбама нашао да је побијеном пресудом учињена повреда кривичног закона на штету окривљеног. Ово стога, што је погрешно првостепени суд када је кривично правне радње квалификовао као кривична дела извршена у реалном стицању, уместо као једно продужено кривично дело преваре из члана 171. став 1. КЗ Србије.

Ово и због тога што у конкретном случају као једини могући начин извршења преварних радњи употребом оваквих фалсификованих исправа — фалсификованих чекова искључена је могућност реалног стицања ових кривичних дела, јер на овај начин извршено продужено кривично дело преваре консумира кривично дело фалсификовања исправе.

Радње окривљеног су искључиво биле усмерене на прибављање противправне имовинске користи, па је са наведених разлога одлучено на основу члана 387. ЗКП.

(Пресуда Окружног суда у Београду Кж. 1202/91 од 29. V 1991. и пресуда Првог општинског суда у Београду К. 1471/90 од 20. XII 1990)

ОЦЈЕНА ДРУШТВЕНЕ ОПАСНОСТИ КРИВИЧНОГ ДЈЕЛА

Незнатна друштвена опасност дјела у смислу члана 8. став 2. КЗ СФРЈ не може се цијенити, искључиво кроз новчани износ штете настале као последица извршеног дјела већ морају да се имају у виду и цијене и друге околности као мотив извршења дјела, његов заштитни објекат, запријећена казна као и последице проузроковане дјелом изражене кроз прибављену противправну имовинску корист, обзиром на вријеме извршења дјела и тадашњу вриједност присвојене робе и новца.

Пресудом Основног суда оптужена је оглашена кривом због кривичног дјела проневијере из члана 232. став 1. КЗ РЦГ и осуђена на казну затвора у трајању од четири мјесеца. Овом пресудом утврђено је да је оптужена од повјерене робе и новца присвојила износ од 79,40 динара.

Виши суд као другостепени, поводом жалбе браниоца оптужене, а по службеној дужности преиначио је првостепену пресуду, тако што је на основу члана 350. тачка 1. ЗКП у вези члана 8. став 2. КЗ СФРЈ, осуђену ослободио оптужбе, налазећи да дјело у питању није кривично дјело, јер представља незнатну друштвену опасност, због малог значаја и незнатности штетних последица.

Одлучујући о захтјеву за заштиту законитости Јавног тужилаштва Републике Црне Горе, Врховни суд Републике Црне Горе уважио је исти захтјев и утврдио да је пресудом вишег суда повремена одредба члана 365. тачка 1. ЗКП у вези члана 8. став 2. КЗ СФРЈ.

Из образложења:

„Окривљеној је оптужницом јавног тужиоца стављено на терет кривично дјело пљачке из члана 158. став 1. КЗ РЦГ, да је присвојила робу и новац у износу од 79,40 динара, што је у вријеме извршења дјела представљало, горе наведено кривично дјело. Дакле, радило се о једном од најтежих кривичних дјела по проузрокованој последици.

Касније због измјене висине новчаног износа који представља законско обиљежје астрог дјела то дјело је правилно по првостепеном суду квалификовано, као дјело проневијере из члана 232. став 1. КЗ РЦГ. Очигледно је да другостепени суд друштвену опасност овог дјела цијени искључиво кроз новчани износ штете, која је настала као последица извршеног дјела, налазећи да је износ од 79,40 динара, у вријеме одлучивања по жалби незнатан, те да због тога описано дјело губи карактер друштвено опасног дјела, а тиме и карактер кривичног дјела.

При том, другостепени суд губи из вида запријећену казну за дјело за које је оптужена оглашена кривом првостепеном пресудом, мотив извршења дјела и његов заштитни објекат, те је ради тога неприхватљиво становиште другостепеног суда да предметно дјело (дјело проневијере из члана 232. став 1. КЗ РЦГ) представља дјело незнатне друштвене опасности.

Иначе, ни сама штетна последица проузрокована односним кривичним дјелом изражена кроз прибављену противправну имовинску корист није незнатна да би оправдала примјену члана 8. став 2. КЗ РЦГ, обзиром на вријеме извршења дјела и тадашњу вриједност присвојене робе и новца.

(Пресуда Врховног суда Републике Црне Горе КЗЗ. 6/91 од 24. IX 1991)

ЗАБРАНА ВРШЕЊА ПОЗИВА, ДЕЛАТНОСТИ ИЛИ ДУЖНОСТИ (Чл. 66. КЗ СФРЈ)

У пресуди којом се изриче мера безбедности из члана 65. КЗ СФРЈ мора бити тачно одређено на које се забране ова мера односи.

Забрана не може обухватити све позиве или све самосталне делатности, већ само одређени позив, одређену самосталну делатност, све или неке дужности везане за располагање, коришћење, управљање или руковање друштвеном имовином или за чување те имовине.

У пресуди којом се изриче мера безбедности забране вршења позива, делатности или дужности (чл. 65. КЗ СФРЈ) мора бити тачно одређено на које се забране односи ова мера.

Суд је дужан да при изрицању ове мере у изреци пресуде одреди дужности или круг дужности чије се вршење забрањује.

Забрана не може обухватити све позиве и самосталне делатности, већ само одређени позив, одређену самосталну делатност, све или неке дужности везане за располагање, коришћење, управљање или руковање друштвеном имовином или за чување те имовине, ако је учинилац дела злоупотребио исте ради извршења кривичног дела или ако се оправдано може сматрати да би његово даље вршење такве делатности било опасно.

Оцена суда на које ће се одређене позиве, дужности, делатности и слично односити забрана из члана 66. КЗЈ зависи од низа околности конкретног случаја везаних за кривично дело учиниоца.

Такође при њеном изрицању суд увек може водити рачуна о сврси и превентивном деловању ове мере безбедности.

(Пресуда Савезног суда КЗС. 32/89 од 9. I 1990)

ОБЉУБА НАД НЕМОЋНИМ ЛИЦЕМ

(Члан 105. КЗ Србије)

Када учинилац искористи стање малолетне оштећене у коме се она нашла због силовања које је над њом извршено и услед тога није била способна да пружи отпор, па над њом изврши обљубу, чини кривично дело обљубе над немоћним лицем.

Првооптужени је употребом силе и претњом извршио обљубу над

малолетном оштећеном која није навршила 14 година тако што је сусрео на улици, ухватио је за косу и насилно дувео у кућу, говорио јој да ако писне свашта јој се може десити и ударио јој шамар када је она одбила да се скине, након чега је она услед страха скинула одећу, па је он над њом извршио обљубу.

После тога другооптужени је на позив првооптуженог ушао у собу и искористио стање оштећене код које је радњама првооптуженог био сломљен отпор и у ситуацији када она није била способна за отпор, извршио над њом обљубу.

Првооптужени је оглашен кривим за кривично дело обљубе са лицем које није навршило 14 година из члана 106. став 2. у вези става 1. КЗС, а другооптужени обљубе над немоћним лицем из члана 105. став 1. КЗ Србије.

Суд није прихватио правну квалификацију дату у оптужници да стоји квалификација дела за оба оптужена по ст. 3. чл. 106. КЗС, јер за ово кривично дело је потребно да постоје два или више лица за извршење кривичног дела, што у конкретном случају није утврђено. Свеукупан догађај се одвијао у две фазе, тако да радње првооптуженог и другооптуженог треба посматрати сасвим одвојено као две засебне кривично правне радње. Првооптужени употребљава силу и претњу да изврши обљубу над оштећеном без присуства и договора са другооптуженим, који се појављује тек након извршења дела од стране првооптуженог и користи ситуацију у којој се нашла оштећена.

У конкретном случају неоснован је навод браниоца другооптуженог да оптужени није употребио никакву претњу оштећеној и није употребио физичку снагу за савлађивање њеног отпора јер оштећена отпор није ни пружала, а пожуривање оштећене да што пре обави сексуални однос за оптуженог је могло да буде само знак добровољног пристанка. Ово у ситуацији када она није могла да се брани због тога што је претходно њен отпор био сломљен те је желећи да што пре оде кући и казала другооптуженом, на његово тражење, да што пре имају сексуални однос како би могла да се врати кући.

(Пресуда Врховног суда Србије Кж. 320/91 од 9. маја 1991. године и Окружног суда у Београду К. 194/90 од 21. фебруара 1991)

ОДУСТАНАК ОД ПРИВАТНЕ ТУЖБЕ (Чл. 57. ЗКП)

Не може се сматрати да је приватни тужилац одустао од приватне тужбе, ако изјава о одустанку није дата изричито.

Одлучујући о жалби приватног тужиоца другостепени суд је нашао: „На записнику код првостепеног суда приватни тужилац је изјавио да је спреман да спор са окривљеним реши мирним путем уколико окривљени пред судом обећа да ће са своје стране предузети све како у будуће не би узнемиравао приватног тужиоца, а окривљени изјави да је спреман да се спор реши мирним путем и да неће узнемиравати, а сматра да и не узнемирава приватног тужиоца.

Оваква изјава приватног тужиоца не може се сматрати одустанком од приватне тужбе, јер одустанак од приватне тужбе мора бити безуслован, а пристанак окривљеног на одустанак није потребан.

Како у конкретном случају приватни тужилац није изричито одустао од своје приватне тужбе против окривљеног, то је другостепени суд на основу члана 397. став 3. ЗКП одлучио да се укине решење првостепеног суда и предмет врати првостепеном суду на поновно одлучивање.

(Решење Окружног суда у Београду Кж. 2494/91 од 1. X 1991)

ГРАБАНСКО ПРАВО

ЗАСТАРЕЛОСТ ПОТТРАЖИВАЊА
(Чл. 39. и 40. ст. 1. Закона о основним својинско-правним односима — „Сл. лист СФРЈ”, бр. 6/80)

Време застарелости потраживања ради предаје плодова против несавесног држаоца некретнине почиње тећи од дана предаје поседа независно од дана подношења својинске тужбе.

Из образложења:

Другостепеном пресудом делимично је уважена жалба тужених, првостепена пресуда је преначена у делу којим је тужбени захтев тужитеља ради исплате 14.548,40 динара главнице са законским затезним каматама усвојен, тужбени захтев тужитеља у овом делу је одбијен, док жалба тужених против оног дела првостепене пресуде са којим је тужбени захтев ради испоруке 33.641 кг пшенице усвојен и тужени обавезани испоручити ову количину пшенице тужитељима у року од 15 дана, под претњом принудног извршења је потврђена.

Против оног дела пресуде другостепеног суда којим је жалба тужених одбијена и првостепена пресуда потврђена, благовремено су изјавили ревизију тужени. Ревизија није основана.

Нижестепени судови су несумњиво утврдили да некретнину сувласништво тужитеља под парц. бр. 3711 из зк. ул. бр. 1090 К. О. Турија у површини од 1 ха 96 ари и 40 м² тужени су држали у поседу почев од 1980. године све до 1989. године кад су некретнину предали у посед тужитељима на основу правноснажне пресуде Општинског суда у С. Тужбу ради предаје поседа некретнине тужитељи су поднели првостепеном суду 16. септембра 1981. године. На основу ових чињеница, нижестепени судови су противно наводима ревизије правилно извели чињенични и правни закључак да су тужени били несавесни држаоци некретнине у периоду од 1981. године све до предаје поседа земље тужитељима. Тужени као несавесни држаоци, сходно одредбама члана 39. став 2. Закона о основним својинско-правним односима („Службени лист СФРЈ”, бр. 6/80) су обавезни предати тужитељима досуђену количину плодова.

Неосновано се позивају тужени на застарелост потраживања тужитеља. Како су тужени предали посед некретнине по реивиндикационој тужби тужитеља тек у 1989. години, дакле свакако након подношења свих захтева тужитеља ради предаје убраних плодова и ради

предаје посуда приговор застарелости тужених сходно одредбама члана 40. став 1. ЗОСПО није основан.

(Пресуда Врховног суда Војводине Рев. 589/91 од 21. VIII 1991)

УПРАВНО ПРАВО

КОРИШЋЕЊЕ ПОСЛОВНИХ ПРОСТОРИЈА БЕЗ ПИСМЕНОГ УГОВОРА О ЗАКУПУ

(Члан 11. и 12. Закона о закупу пословних просторија)

Лицу, које пословну просторију користи без писменог уговора о закупу, управни орган је дужан да утврди обавезу исељења, па је за одлучивање управног органа без значаја парница у којој се утврђује право коришћења просторије из основа закупа, обзиром да оцена о постојању писменог уговора представља правно питање.

Из образложења:

„Правилно је у поступку код првостепеног органа утврђено да тужилац нема закључени уговор о закупу пословне просторије са власником те пословне просторије, што тужилац није ни оспорио приликом саслушања код првостепеног органа, па је правилно поступило првостепени орган када је применом одредаба чл. 11. и 12. Закона о закупу пословних просторија, наложио тужиоцу да се из наведене пословне просторије исели, јер је користи без писменог уговора о закупу пословних просторија.

Наводи тужиоца изнети у тужби да је код Општинског суда у Светозареву прекинут поступак по тужби власника објекта ради исељења тужиоца из пословних просторија до окончања својинске парнице у вези стицања тужиоца у грађењу стамбеног објекта и постављеног захтева у вези наведене пословне просторије, немају значаја за другачију одлуку суда, обзиром да се из решења Општинског суда у Светозареву П-1358/90. од 27. 9. 1990. године види да је тужилац код Општинског суда у Светозареву поставио захтев у смислу да има право коришћења наведене пословне просторије по основу уговора о закупу, па како је правни основ за коришћење пословне просторије писмено закључени

уговор о закупу пословне просторије, то овај суд налази да нема потребе чекати исход тог спора код Општинског суда, јер се ради о примени права и правној оцени коришћења пословних просторија, па како је првостепени орган у овом предмету правилно нашао да тужилац нема писмени закључени уговор о закупу пословних просторија, то је правилно примењено и материјално право садржано у наведеном Закону, када је тужиоцу наложено да се исели из ове пословне просторије и преда је власнику“.

(Одлука Окружног суда у Крагујевцу У 160/91. од 27. VIII 1991)

ЗАБРАНА НЕЛОЈАЛНЕ КОНКУРЕНЦИЈЕ

То што предузеће оснивају директор и други радници предузећа у којем су у радном односу супротно условима одређеним актом тог предузећа, није сметња за упис у судски регистар оснивања предузећа. У таквој ситуацији предузеће има право у парници тражити накнаду штете и брисање из судског регистра делатности чије је обављање проузроковало штету.

Из образложења:

Правилно је првостепени суд одлучио када је извршио упис у судски регистар приватног предузећа за производњу, трговину и пословне услуге „Ф“ друштво с ограниченом одговорношћу, Р. с делатношћу наведеном у регистарском листу број 3.

Из списка предмета произилази да су за упис овог предузећа испуњени сви законом прописани услови и да су уз пријаву за упис у судски регистар приложене све исправе наведене у члану 14. Уредбе о упису у судски регистар предузећа и других правних лица које обављају привредну делатност („Сл. лист СФРЈ“, бр. 74/90).

На извршени упис у судски регистар немају значаја наводи у жалби заинтересованих особа предузећа „Т“ из Н. С. у делу у којем се тврди да су оснивачи тог предузећа његови радници и да би са обављањем регистроване делатности приватног предузећа нанели ненадокнадиву штету предузећу чији су

радници — подносиоци жалбе. Наиме, регистарски суд није дужан проверавати да ли су оснивачи или запослене особе у новооснованом предузећу (без обзира на то да ли се ради о приватном предузећу или о предузећу у друштвеном, мешовитом или задружном власништву) запослене у неком другом својству у неком другом предузећу, па према томе ови наводи жалбе у регистарском поступку немају титоцаја.

Одредба о нелојалној конкуренцији садржана у члану 178а. Закона о предузећима („Сл. лист СФРЈ”, од 77/88 до 61/90) предвиђа да предузеће у складу са својим актом, закључује уговор о условима уз које директор и други радници док су у радном односу, а најдуже до две године након престанка радног односа у том предузећу не могу оснивати предузеће које би обављањем делатности могло проузроковати штету предузећу. Ако директор и други радници предузећа поступи супротно овим условима, предузеће има право пред надлежним судом захтевати накнаду штете и право на подношење тужбе за брисање из судског регистра делатности чије је обављање проузроковало штету. Према томе, право предузећа чији су радници оснивачи другог предузећа са делатношћу чије би обављање могло проузроковати штету утврђује се у покренутом парничном поступку и може довести до последице одговорности за штету предузећа чији су радници оснивачи другог предузећа супротно општим актима предузећа. Међутим, те чињенице нису релевантне за поступак уписа у судски регистар, јер регистарски суд није овлашћен да у поступку уписа у судски регистар предузећа обавља проверу да ли су оснивачи предузећа поступили супротно условима јер то не предвиђа Закон о поступку за упис у судски регистар („Сл. лист СФРЈ” бр. 13/83 и 17/90), а нити наведена Уредба о уписима у судски регистар.

(Решење Врховног суда Војводине Пж 1002/91 до 30. V 1991)

УГОВОР О ПРОДАЈИ НЕПОКРЕТНОСТИ (Чл. 12. 300)

Релевантан је усмени споразум о цени који изражава вољу уговара-

ча, иако је у писменом уговору о продаји непокретности означена друга цена.

Из образложења:

„По схватању Врховног суда релевантан је усмени споразум о цени иако је у писменом уговору о промету непокретности означена друга цена. Ово зато јер је то у сагласности са начелом савесности и поштења по коме су уговарачи дужни да се понашају како при заснивању облигационих односа тако и при остваривању права и обавеза из тих односа (члан 12. 300). Купац који не поштује усмени споразум о цени који изражава вољу уговарача, не поступа у сагласности са наведеним начелом ако одбије да плати ту цену позивајући се само на привидну цену из писменог уговора.”

(Одлука Врховног суда Србије, Рев. 508/91 од 5. VI 1991)

ПОВРАЋАЈ ОРОЧЕНОГ НОВЧАНОГ ДЕПОЗИТА СА ПОСЕБНОМ НАМЕНОМ

(Чл. 398. Закона о облигационим односима)

Отплаћивање у целини пре уговореног рока обавезе по основу уговора о кредиту, ако друкчије није уговорено, не даје право кориснику кредита као депоненту да свој орочени новчани депозит, који је био један од услова за одобрење кредита, подигне пре истека уговореног рока.

Из образложења:

„У поступку пред Општинским судом утврђено је да је 21. 1. 1978. године, између странака закључен уговор о наменском орочавању средстава. По том уговору тужилац је орочио девизе на период од 16 година и 6 месеци, односно до 21. 7. 1994. године, како би добио кредит за стамбenu изградњу у износу од 120.000 динара, са каматном стопом од 11% годишње и роком враћања 16 година.

Тужилац је отплаћивао узети кредит, па га је пре рока (18. 4. 1989. године) отплатио у целости.

Предмет тужбеног захтева је обвезивање тужене банке да тужиоцу исплати орочена девизна средства

по уговору о наменском орочавању средстава закљученом 21. 1. 1978. године.

С обзиром на утврђено чињенично стање, односно одредбе уговора о наменском орочавању средстава, према којем је прецизиран рок враћања депонованих средстава на период од 16 година и 6 месеци те да исти истиче 1994. године, правилно је примењено материјално право када је тужбени захтев за повраћај депонованих средстава одбијен као неоснован. И по схватању Врховног суда, када је новчани депозит орочен на одређено време, депонент стиче право на располагање депонованим новцем након истека времена које је уговорено при депоновању средстава. Депонована средства су везана за уговорени рок, тако да депонент не може на други начин њима располагати пре истека уговореног рока, јер би то било у супротности са правом тужене банке да располаже депонованим новцем и да с таквим средствима несметано и плански проводи своју кредитну политику.

Истина, тачни су наводи тужиоца да сходно одредби члана 398. Закона о облигационим односима дужник новчану обавезу може испуњити пре рока, као и да је одредба којом се дужник одриче овог права ништавна. Међутим, отплаћивање у целини, пре уговореног рока обавезе по основу уговора о кредиту тужиоцу не даје право да располаже депонованим средствима пре истека рока орочавања.

Наиме, уговором о орочавању странке се нису споразумеле о обавези туженог да стави тужиоцу на располагање орочена средства ако дође до ранијег измирења обавезе по кредиту. Напротив, тужилац је орочио девизна средства на период од 16 година и 6 месеци тј. до 21. 7. 1994. године, и орочавање средстава на тај период је био услов за добијање новчаних средстава односно закључење уговора о кредиту."

(Одлука Врховног суда Србије
Рев. 1091/91 од 22. V 1991)

Приредио
Александар Воргић

ПРЕГЛЕД НОВИХ ПРОПИСА

РЕПУБЛИЧКИ ПРОПИСИ

објављени у „Службеном гласнику Републике Србије“
од 30. 01. до 10. 03. 1992.

Уредба о допуни Уредбе о привременом регулисању обављања мењачких послова на територији Републике Србије	4/92
Уредба о забрани куповине и пронаје девиза и ефективног страног новца ван јединственог девизног тржишта у изношењу и изношењу динара	4/92
Уредба о обавези издавања девиза за потребе девизних резерви	4/92
Уредба о пријављивању, контроли и праћењу реализације закључених спољнотрговинских уговора	4/92
Уредба о достављању података о средствима, потраживањима и обавезама на територији Републике Хрватске и Републике Словеније	4/92
Уредба о изменама Уредбе за спровођење Закона о начину и условима признавања права и враћању земљишта које је прешло у друштвену својину по основу пољопривредног земљишног фонда и конфискацијом због неизвршених обавеза из обавезног откупа пољопривредних производа	4/92
Упутство за попуњавање пријава о закљученом спољнотрговинском уговору	5/92
Правилник о начину утврђивања средстава дозвољених за располагање у буџетима Републике, општине, односно града и у организацијама савезног социјалног осигурања за 1992. г.	5/92
Правилник о примени пореских стопа и о начину вођења евиденције, обрачунавања и плаћања пореза на промет	5/92
Правилник о начину утврђивања тржишне вредности непокретности	5/92
Правилник о садржају пореске пријаве за утврђивање пореза на имовину	5/92
Уредба о организовању делова предузећа чије је седиште на територији Републике Словеније и Републике Хрватске	6/92
Уредба о коришћењу средстава за ревитализацију села	6/92
Уредба о компензационим пословима са иностранством	7/92
Уредба о условима под којима предузећа и друга правна лица могу извршити пребијање дугова и потраживања са иностранством	7/92

Уредба о начину стицања динарских потраживања страних лица	7/92
Уредба о условима за увоз робе широке потрошње	7/92
Уредба о исплати зарада одређеним правним лицима	7/92
Уредба о материјалном обезбеђењу и другим правима бораца, ратних војних инвалида и цивилних инвалида рата из оружаних акција после 17. августа 1990. године	7/92
Одлука о повраћају царинских и других увозних дажбина и о другим мерама за подстицање извоза	7/92
Одлука о висини годишње накнаде за дрumsка моторна возила, тракторе и прикључна возила	7/92
Упутство о обрасцима и документацији за остваривање права на повраћај царинских и других увозних дажбина и других мера за подстицање извоза	8/92
Уставни закон о измени Уставног закона за спровођење Устава Републике Србије	9/92
Закон о оружју и муницији	9/92
Закон о изменама Закона о порезу на доходак грађана	9/92
Закон о исплати зарада у одређеним јавним предузећима, финансијским и другим организацијама у 1992. години	9/92
Закон о висини основице и цена рада за утврђивање плата и зарада у државним органима, јавним службама и одређеним организацијама у 1992. години	9/92
Закон о изменама Закона о доприносима за социјално осигурање	9/92
Одлука о престанку важења одлуке о учешћу осигураника у трошковима здравствене заштите	9/92
Преглед просечне зараде (плате) по запосленом у јануару 1992.	9/92
Колективни уговор о изменама и допунама Општег колективног уговора	10/92
Закон о судским таксама (ступно на снагу 10. 03. 92.г.)	11/92
Закон о регресима и премијама у пољопривреди у 1992. год.	11/92
Закон о изменама и допунама Закона о прекршајима	11/92
Закон о престанку важења Закона о организацији покрајинске управе	11/92
Закон о престанку важења Закона о закупу пословних зграда и просторија	11/92
Закон о комуналним таксама и накнадама	11/92
Одлука о организацији органа управе Аутономне Покрајине Косово и Метохија	11/92
Одлука о престанку судијске функције судијама	11/92
Одлука о престанку функције јавног тужиоца и заменика јавног тужиоца	11/92

Приредио
Шереги Золтан

САОПШТЕЊА

СА СЕДНИЦЕ УПРАВНОГ ОДБОРА

одржане дана 28. 02. 1992.

1. Позивају се председници Општинских организација адвоката да на своме подручју утврде ко се од колега не бави адвокатуром, ко је одсутан и од када, те да о томе извести Управни одбор.

2. Донић Драгану, адвокату у Новом Саду, одређује се привремена забрана вршења адвокатске делатности до правоснажног окончања дисциплинског поступка који се води под бројем Дисц. 14/92.

3. Кијац Милован адвокат у Новом Саду, поставља се за привременог заменика Донић Драгану, адвокату у Новом Саду, до правоснажног окончања кривичног и дисциплинског поступка означених у диспозитиву ове одлуке.

4. О проблемима надриписарства и агенција упознати Министарство правде.

5. Одређује се привремена забрана вршења адвокатске делатности Попи Мирчи, адвокату у Вршцу до правоснажности окончања дисциплинског поступка покренутог пред Дисциплинским судом ове Коморе под бројем Дисц. 19/89.

6. Пинтер Стеван, адвокат у Вршцу поставља се за привременог заменика Попи Мирчи, адвокату у Вршцу и вршиће ту дужност до правоснажног окончања дисциплинског поступка наведеног у диспозитиву ове одлуке.

7. Одобрава се помоћ од 50.000,00 динара Добротворном фонду СПЦ за помоћ сиромашној деци и старим лицима.

8. Захтев Маљковић Јове проследити ОЈА Сомбор.

9. Хонорар по Уговору о делу за Поповић Магдолну износи 12.000,00 динара у бруто износу месечно.

10. Хонорар по Уговору о делу за Шереги Золтана износи 12.000,00 динара у бруто износу. Ауторски хонорар за Шереги Золтана износи 16.000,00 динара у бруто износу месечно.

11. Ауторски хонорар за Јовановић Мирјану износи 10.000,00 динара у бруто износу. Ова одлука примењиваће се од 01. 02. 1992. године месечно.

12. Ауторски хонорар за једну страницу Гласника износи 400,00—600,00 динара, од 01. 01. 1992. године.

О Д Л У К А

о критеријумима за утврђивање трошкова уписа
у Именик адвоката АКВ и пресељења седишта
адвокатске канцеларије*

Члан 1.

Овом одлуком се утврђују критеријуми за трошкове уписа у Именик адвоката АКВ и пресељења седишта адвокатске канцеларије са подручја других комора у земљи, односно промене седишта канцеларије на подручју ове Коморе.

Члан 2.

Критеријуми за утврђивање трошкова за упис у Именик адвоката, односно пресељења адвокатске канцеларије обухватају издатке Коморе за уложен стручан, административни и помоћни рад Администрације Коморе и материјални расходи који прате поступак уписа.

Члан 3.

Елементи за утврђивање критеријума из члана 2. ове Одлуке су:
А. Рад Службе Коморе

1. давање обавештења и припремног материјала лицима заинтересованим за упис у Именик адвоката,
2. пријем захтева и провера приложене документације, те прибављање података и уверења које Комора врши по службеној дужности,
3. припрема реферата за седницу органа Коморе надлежног за одлучивање о упису за евидентирање кандидата,
4. припрема и организовање седница Управног одбора на којој се врши евидентирање кандидата,
5. стручна и техничка обрада информације — записника са седнице Управног одбора о евидентираним кандидатима, који се доставља свим општинским организацијама адвоката,
6. припрема и организовање седнице Управног одбора на којој се одлучује о захтеву за упис,
7. стручна и техничка обрада решења о упису у Именик адвоката,
8. стручна и техничка обрада информације — записника са седнице на којој је одлучено о упису кандидата у Именик адвоката Коморе,
9. стручна и техничка обрада решења о упису у Именик адвоката,
10. административно-техничка припрема чина давања свечане изјаве, (изјава легитимације, уручење новом члану Кодекса професионалне етике адвоката),
11. административни послови уписа адвоката у књигу евиденције — Именик адвоката Коморе (књиге евиденције за статистичку обраду адвоката),
12. административни и технички послови формирања досијеа адвоката,

* Конечан и пречишћен текст Одлуке.

13. компјутерска обрада података из досијеа,
14. административни и технички послови доставе решења о извршеном упису адвоката надлежним органима управе и фондovima.

Б. Материјални расходи

1. утрошак канцеларијског материјала (пелир папира, папира за умножавање, дискета за компјутерску обраду, тонер за фотокопир апарат, матрице за фотокопир апарат, траке за писаће и рачунске машине, коверте и др.)

2 ПТТ трошкови,

3. трошкови употребе, одржавања и амортизације основних средстава Коморе (писаћих и рачунских машина, фотокопир апарата, компјутера и других основних средстава у функцији процеса рада),

4. трошкови штампања Кодекса професионалне етике адвоката, Статута АКВ и адвокатских легитимација.

5. Трошкови одржавања седнице Управног одбора и чина давања свечане изјаве.

У структури трошкова, рад администрације износи 65%, а материјални расходи износе 35% трошкова уписа у Именик адвоката.

Члан 4.

Елементи за утврђивање трошкова за пресељење седишта адвокатске канцеларије са подручја других адвокатских комора обухватају елементе из члана 3 поднаслов А и Б ове Одлуке, с тим што се у структури трошкова не уносе елементи: А — тачка 4, 5. и 10.

За пресељење седишта адвокатске канцеларије у оквиру подручја АКВ примењују се елементи из члана 3 ове Одлуке: А — тачка 9, 12, 13 и 14, с тим што се њихова вредност умањује за 60%, који део се обезбеђује на терет средстава остварених из чланарине.

Члан 5.

На основу критеријума из члана 2 — 4 ове Одлуке Управни одбор АКВ доноси одлуку о висини трошкова уписа за сваку календарску годину.

Одлука из става 1. овог члана може се у току године усклађивати са кретањем зарада радника и цена роба и услуга.

Члан 6.

Трошкове уписа на основу критеријума утврђених овом одлуком, уплаћују сви кандидати за упис у Именик адвоката, односно адвокати који мењају седиште адвокатске канцеларије, након доношења одлуке о упису, а најкасније пре давања свечане изјаве.

Члан 7.

Управни одбор може донети одлуку о потпуном или делимичном ослобађању од обавеза плаћања уписнине за упис у Именик адвоката,

само на лични захтев кандидата уз оцену оправданости сваког захтева, по критеријумима које Управни одбор утврђује актом који самостално доноси.

Члан 8

Уплате по основу уписнине извршене до дана доношења ове одлуке сматрају се трошковима уписа или промене седишта адвокатске канцеларије у смислу критеријума утврђених овом одлуком.

Члан 9.

Ова одлука ступа на снагу одмах.

О Д Л У К А

о висини трошкова уписа у Именик адвоката АКВ и пресељења седишта адвокатске канцеларије

Члан 1.

Трошкови уписа у Именик адвоката АКВ утврђују се у износу од 55.000,00 динара.

Члан 2.

Трошкови пресељења седишта адвокатске канцеларије са подручја друге адвокатске коморе, утврђују се у износу од 37.000,00 динара.

Члан 3.

Трошкови пресељења седишта адвокатске канцеларије на подручју АКВ утврђују се у износу од 2.000,00 динара.

Члан 4.

Саставни део ове одлуке је спецификација трошкова утврђена на основу Одлуке о критеријумима за утврђивање трошкова уписа у Именик адвоката АКВ и пресељења седишта адвокатске канцеларије.

Члан 5.

Ова одлука ступа на снагу одмах.

1. Уписује се у Именик адвоката АКВ Вукосављевић Душанка, рођена 27. 01. 1949. у Бихаћу, са седиштем адвокатске канцеларије у Новом Саду, Петра Драпшина бр. 18, а са даном 28. 02. 1992.

2. Уписује се у Именик адвоката АКВ Бељански Лазар, рођен 24. 09. 1945. у Новом Саду, са седиштем адвокатске канцеларије у Новом Саду, Жарка Васиљевића 3, а са даном 28. 02. 1992.

3. Уписује се у Именик адвоката АКВ Полић Љиљана, рођена 12. 12. 1955. у Опаћима, са седиштем адвокатске канцеларије у Врднику, Железничка Ц-5 Л-3/1, а са даном 28. 02. 1992.

4. Уписује се у Именик адвоката АКВ Милић Бошко, рођен 02. 01. 1962. у месту Шашинци, са седиштем адвокатске канцеларије у Шашинцима, Змај Јовина 43, а са даном 28. 02. 1992.

5. Уписује се у Именик адвоката АКВ Барањ Влада, рођен 19. 05. 1964. у Инђији, са седиштем адвокатске канцеларије у Инђији, Моше Пијаде бр. 19, а са даном 28. 02. 1992.

6. Уписује се у Именик адвоката АКВ Прстојевић Горан, рођен 10. 07. 1960. у Лебану, са седиштем адвокатске канцеларије у Новом Саду, Пап Павла бр. 31, а са даном 28. 02. 1992.

7. Уписује се у Именик адвоката АКВ Дражић Миодраг, рођен 01. 08. 1959. у Мокрину, Кикинда, са седиштем адвокатске канцеларије у Кикинди, Доситејева 55, а са даном 28. 02. 1992.

8. Уписује се у Именик адвоката АКВ Антић Живка, рођена 30. 06. 1948. у Јасеновцу са седиштем адвокатске канцеларије у Бачкој Паланци, Жарка Зрењанина бр. 37, а са даном 28. 02. 1992.

9. Уписује се у Именик адвокатских приправника АКВ Вишњић Весна, рођена 04. 04. 1968. у Новом Саду, са адвокатско-приправничком вежбом код Лалин М. Радована, адвоката у Новом Саду, а са даном 28. 02. 1992.

10. Условно се уписује у Именик адвоката АКВ Карделис Ондреј, рођен 12. 04. 1936. у Старој Пазови, са седиштем адвокатске канцеларије у Старој Пазови, Владимира Хурбана бр. 3, а са даном давања свечане изјаве.

11. Условно се уписује у Именик адвоката АКВ Бућар Никола, рођен 16. 12. 1938. у Шиду, са седиштем адвокатске канцеларије у Шиду, Змај Јовина бр. 128, а са даном давања свечане изјаве.

12. Условно се уписује у Именик адвоката АКВ Станчић Бранислав, рођен 09. 10. 1938. у Новом Бечеју, са седиштем адвокатске канцеларије у Новом Бечеју, Трг ослобођења бр. 2, а са даном давања свечане изјаве.

13. Условно се уписује у Именик адвоката АКВ Ивковић Небојша, рођен 27. 09. 1959. у Новом Саду, са седиштем адвокатске канцеларије у Новом Саду, Ресавска бр. 1, а са даном давања свечане изјаве.

14. Условно се уписује у Именик адвоката АКВ Дубајић Душан, рођен 15. 08. 1958. у Книну, са седиштем адвокатске канцеларије у Сомбору, Венац Степе Степановића бр. 8, а са даном давања свечане изјаве.

15. Условно се уписује у Именик адвоката АКВ Шипош Тибор, рођен 29. 01. 1946. у Бечеју, са седиштем адвокатске канцеларије у Бечеју, Јована Поповића бр. 27, а са даном давања свечане изјаве.

16. Условно се уписује у Именик адвоката АКВ Петковић Бранислав, рођен 13. 04. 1956. у Сомбору, са седиштем адвокатске канцеларије у Сомбору, Стапарски пут бр. 20, а са даном давања свечане изјаве.

17. Условно се уписује у Именик адвоката АКВ Чичовачки Бранко, рођен 23. 02. 1957. у Сомбору, са седиштем адвокатске канцеларије у Сомбору, Стапарски пут бр. 20, а са даном давања свечане изјаве.

18. Условно се уписује у Именик адвоката АКВ Коларски Нада, рођена 17. 01. 1954. у Сарајеву, са седиштем адвокатске канцеларије у Новом Саду, Максима Горког бр. 8, а са даном давања свечане изјаве.

19. Условно се уписује у Именик адвоката АКВ Желем Стеван, рођен 11. 05. 1954. у Сремској Митровици, са седиштем адвокатске канцеларије у Сремској Митровици, Трг братства и јединства 24, а са даном давања свечане изјаве.

20. Условно се уписује у Именик адвоката АКВ Кржљуш-Вулић Љубинка, рођена 26. 03. 1961. у Шајкашу, Тител, са седиштем адвокатске канцеларије у Новом Саду, Трг слободе 2, а са даном давања свечане изјаве.

21. Условно се уписује у Именик адвоката АКВ Микеш Драган, рођен 28. 07. 1958. у Загребу, Максимир, са седиштем адвокатске канцеларије у Новом Саду, Максима Горког бр. 2-Б, а са даном давања свечане изјаве.

22. Брише се из Именика адв. приправника Микеш Драган, адвокатски приправник код Парлаћ Миодрага, адвоката у Новом Саду, а са даном давања свечане изјаве, због уписа у Именик адвоката ове Коморе.

23. Условно се уписује у Именик адвоката АКВ Крнчевић Горан, рођен 23. 12. 1963. у Карловцу, са седиштем адвокатске канцеларије у Новом Саду, Цара Душана 73, а са даном давања свечане изјаве.

24. Брише се из Именика адв. приправника Крнчевић Горан, адвокатски приправник код Парлаћ Миодрага, адвоката у Новом Саду, а са даном давања свечане изјаве, због уписа у Именик адвоката ове Коморе.

25. Условно се уписује у Именик адвоката АКВ Вујичић Радомир, рођен 03. 11. 1951. у Фочи, са седиштем адвокатске канцеларије у Сремској Митровици, Јована Веселинов Жарка бр. 12/11, а са даном давања свечане изјаве.

26. Условно се уписује у Именик адвоката АКВ Окука Зоран, рођен 12. 10. 1961. у Вршцу, са седиштем адвокатске канцеларије у Белој Цркви, Расадник 1 Ц-2/17, а са даном давања свечане изјаве.

27. Условно се уписује у Именик адвоката АКВ Драгојевић Миливој, рођен 05. 07. 1942. у Бистрици, Подравска Слатина, са седиштем адвокатске канцеларије у Бачкој Паланци, ЈНА бр. 14, а са даном давања свечане изјаве.

28. Брише се из Именика адвоката АКВ Тајковић Борбе, адвокат у Сремској Митровици, са даном 29. 02. 1992, због пензионисања. — Узима се на знање да Тајковић Борбе задржава чланство у Фонду посмртнине АК Војводине.

29. Брише се из Именика адвоката АКВ Дебељачки Вера, адвокат у Новом Саду, са даном 12. 12. 1991, због престанка обављања адвокатске делатности. — Сикимић Србан, адвокат у Новом Саду, одређује се

за преузиматеља адвокатске канцеларије Дебељачки Вере, адвоката у Новом Саду.

30. Брише се из Именика адвоката АКВ Фератет Ифет, адвокат у Новом Саду, са даном 29. 02. 1992, због пресељења адвокатске канцеларије у Бања Луку.

31. Брише се из Именика адвоката АКВ Радуловић Марија, адвокат у Ирипу, са даном 01. 03. 1992, због пресељења адвокатске канцеларије у Шабац.

32. Брише се из Именика адвоката АКВ Занкова Рајна, адвокат у Ковину, са даном 28. 02. 1992, због пресељења адвокатске канцеларије у Босилеград.

33. Брише се из Именика адвокатских приправника АКВ Апић Бранка, адвокатски приправник у Новом Саду, са адвокатско-приправничком вежбом код Анђелић Стевана, адвоката у Новом Саду, а са даном 17. 01. 1992, због престанка адвокатско-приправничке вежбе.

34. Брише се из Именика адвокатских приправника АКВ Убовић Војо, адвокатски приправник у Зрењанину, са адвокатско-приправничком вежбом код Михајловић Јована, адвоката у Зрењанину, а са даном 31. 01. 1992, због истека адвокатско-приправничке вежбе.

35. Узима се на знање да је Петаковић Радмила, адвокат у Перлезу, престала с боловањем од 17. 02. 1992. — Арсић Драган, адвокат у Зрењанину, разрешава се дужности привременог заменика Петаковић Радмиле.

36. Узима се на знање да се Стојановић Гордана, адвокат у Зрењанину, налази на породичном одсуству од 15. 09. 1991. — Бербаков Зорица, адвокат у Зрењанину, поставља се за привременог заменика Стојановић Гордани, до повратка са породичног одсуства.

37. Суботин Слободан, адвокат у Чоки, разрешава се дужности привременог заменика Фехер-Лакатош Марти. — Агоштон Карољ, адвокат у Остојићеву, поставља се за привременог заменика Фехер-Лакатош Марти, до повратка са породичног одсуства.

38. Узима се на знање да је Лацков Слободан, адвокат у Панчеву, преселио седиште своје адвокатске канцеларије у улицу Светозара Шемића бр. 12, почев од 03. 02. 1992.

39. Узима се на знање да је Кочиш Бела, адвокат у Суботици, преселио седиште своје адвокатске канцеларије у улицу Браће Радића бр. 34, почев од 05. 02. 1992.

40. Узима се на знање да је Милић Владимир, адвокат у Сремској Митровици, преселио седиште своје адвокатске канцеларије у улицу Лењинова бр. 6, почев од 01. 02. 1992.

41. Узима се на знање да је Михајловић Јован, адвокат у Богојеву, преселио седиште своје адвокатске канцеларије у Опаке, почев од 11. 02. 1992.

42. Узима се на знање да је Могић Борислав, адвокат у Новом Саду, преселио седиште своје адвокатске канцеларије у улицу 23. октобра бр. 28, почев од 01. 03. 1992.

43. Узима се на знање да је Илић Александар, адвокат у Буковцу, преселио седиште своје адвокатске канцеларије из Буковца у Нови Сад, Тургењева бр. 3, почев од 01. 03. 1992.

44. Узима се на знање да је Радаковић Богданка, адвокат у Новом Саду, преселила седиште своје адвокатске канцеларије у ул. Кововска бр. 7/а, почев од 28. 02. 1992.

45. Евидентира се Уговор о заступању закључен дана 01. 02. 1992. између Предузећа за транспорт робе у друумском саобраћају „Буш Иштван“ из Мола, ЈНА бр. 61, и Бајић Мирослава, адвоката у Сенти.

46. Евидентира се Уговор о заступању закључен дана 27. 01. 1992. између Друштвеног фонда за путеве Општине Нови Сад и Хаџић Лазара, адвоката у Новом Саду.

47. Евидентира се Уговор о заступању закључен дана 27. 01. 1992. између Приватног предузећа Техно град д.о.о. Суботица и Мајорош Чабе, адвоката у Суботици.

48. Одобрава се исплата посмртнине иза пок. Жикић Уроша, адвоката у пензији, члана Посмртног фонда, који је умро 31. 01. 1992. у Сенти.

49. Одбија се захтев Гаши Љуана за пружање правне помоћи ван седишта своје канцеларије, јер не испуњава услове из чл. 27. став 4. Статута АКВ.

50. Узима се на знање да су Радојица Стојановић и Радмила Мирковић, адвокати у Новом Саду, иступили из заједничке адвокатске канцеларије основане уговором од 15. 03. 1991. између мр Војислава Попдића и других, адвоката у Новом Саду.

51. Узима се на знање да су Радојица Стојановић и Радмила Мирковић, адвокати у Новом Саду, на основу члана 47—52. Статута АКВ, основали Заједничку адвокатску канцеларију са седиштем у Новом Саду, Опћена Прице 17, а са вођењем заједничке канцеларије отпочели су 01. 10. 1991.

Управни одбор

ГЛАСНИК
АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ ВОЈВОДИНЕ

Београд, 15. пута колоније
у мостовима Београда

Гласник издаје и издавач је Адвокатска комора
Војводине. Гласник издаје се од 1991. г. по 12000
копија. — Прегледати на интернету је на
— Цена (само саобраћајне) је 12000 динара.
Прегледати се може уметнути у своје
— (011) 6208878-2347 са издавачком, са Гласник.
Гласник 1200 динара

Према издавачу Комора издаје са издавачком
Гласник издаје се од 1991. г. по 12000
копија. — Прегледати на интернету је на
— Цена (само саобраћајне) је 12000 динара.
Прегледати се може уметнути у своје
— (011) 6208878-2347 са издавачком, са Гласник.
Гласник 1200 динара

Уредник: Драгомир Ђукић

**ГЛАСНИК
АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ ВОЈВОДИНЕ**

излази 12 пута годишње
у месечним свескама

Гласник издаје и власник је Адвокатска комора Војводине. Горишња претплата за 1992. г. је 1.500,00 динара. — Претплата за иностранство је 40 USA долара — Цена једне свеске је 150,00 динара. — Претплата се може уплатити у пошти на рачун број 65700-678-2047 са назнаком „за Гласник“.

Тираж: 1200 примерака

Према мишљењу Секретаријата за информације Републике Србије бр. 413-01-412/91-01 од 11. априла 1991. године на ову публикацију плаћа се основни порез на промет по Тарифном броју 8. став 1. тачка 1. алинеја 10. Тарифе основног пореза на промет.

Штампа: „Просвета“, Нови Сад

